

Onnellisia lapsia ja aikuisia – miten niitä tehdään?

**Nuorten keskustalaisten lapsi- ja perhepoliittinen
ohjelma,
Hyväksytty Keskustanuorten liittokokouksessa 23.-
24.10.2010**

1	Sisällysluettelo	
2		
3	Lapsen etua etsimässä	3
4	Kolme keskeistä keinoa parantaa lapsiperheiden arkea	5
5	1. Jäljet johtavat Keskustaan – perhepolitiikan lyhyt historiakatsaus	6
6	Universaalit etuudet Keskustan lempilapsena	6
7	Koti on yhtä hyvä paikka kuin päiväkotia	7
8	Keskusta köyhän asialla	7
9	2. Perhe 2010-luvun Suomessa	9
10	Taustaa ja tilastoa	9
11	3. Murroksessa oleva työelämä	11
12	4. Perheiden toimeentulo	13
13	Vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen	13
14	Tasa-arvoa samaan hintaan	15
15	Vanhempainrahan korottaminen	15
16	Verouudistukset	16
17	5. Monenlaisten perheiden haasteet	18
18	Yhden vanhemman perheiden tukeminen	18
19	Yhteishuoltajuus	19
20	Perheet kriisitilanteissa	19
21	Opiskelijaperheet	20
22	6. Mikä sopii yhdelle, ei sovi kaikille – valinnan vapautta lasten hoitamiseen	22
23	Kotiapu kaikkien perheiden saataville	23
24	Perhepäivähoidon osuutta kasvatettava	23
25	Päiväkotien ryhmäkokoja pienennettävä	24
26	Hoivan elinkulkumalli	24
27	Päivähoidon uudelleenkohdentaminen	25
28	7. Ennaltaehkäisevät palvelut ja lasten suojelu	26
29	Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus	26
30	Kuntien palvelut tasaveroisiksi	27
31	Perhevalmennus takaisin neuvoloihin	27
32	Lasten suojelun painopiste avohuoltoon	28
33	8. Lasten ja nuorten osallistuminen	30
34	Uudistustarpeet kootusti	32
35	Lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman valmisteluprosessi	34
36		
37		

Lapsen etua etsimässä

"Mä itkin kun kuulin että äitiyspakkauksesta oli poistettu kertavaipat. Se oli aika selvä merkki taas suunnasta mihin pitäisi mennä. Kyllä, ymmärrän ympäristön merkityksen. Mutta mitäs ne minun kaltaiset äidit jotka sairastuvat synnytyksen jälkeiseen masennukseen.

Jo ihan perusperusarjen jaksaminen on niin ja näin. Mulla meni hampaat paskaks kun edes en niitä jaksanut pestä. Joka sekunti kun vauva nukkui, nukuin minäkin. Muuhun ei ollut voimia. Ja sitten ympäriltä kaikuu nämä hienot aateet: Kestovaipat, lapsen tahtinen elämä, pitkä imetys, itsehdyt ruuat... Se oli kuin iso peikko joka joka päivä valtasi mielen. En ole hyvä äiti kun en jaksa tuota kaikkea. Ei helpottanut masennusta, ei.

Nyt jälkeensä huomaa että olin hyvä äiti. Täytin ne kaikki lapsen vaatteet mitä hän tarvitsi. Ruuan, puhtauden ja läheisyyden&rakkauden. Miksi kukaan ei silloin kannustanut äitiyteen jossa nuo asiat riittävät. Kaikki mitä siitä ylitse tekee on "hifistelyä" joka kuuluu niille joilla energia siihen riittää?"

- Nimimerkki Masis Kaksplus-keskustelupalstalla

Suurella osalla suomalaisperheistä menee 2010-luvulla varsin hyvin. Neuvolajärjestelmä toimii, lasten terveys on hyvällä tolalla, heillä on erilaisia harrastusmahdollisuuksia ja monessa perheessä taloudellinen tilanne on kohtuullisen turvattu. Lasten parissa toimivat työntekijät ovat ammattilaisia ja heidän koulutuksensa on laadukasta. Monessa kodissa kasvaa onnellisia lapsia.

Jos perheiltä jotain puuttuu, niin ennen kaikkea aikaa toisilleen. Työelämässä opittu oravanpyörä jatkaa juoksuaan myös perheelle omistettulla ajalla. Vaikka perheiden ulkoiset puitteet ovat mallillaan, pinnan alla saattaa silti olla oireilua.

Toisaalta on pidettävä mielessä, että pieni, mutta kuitenkin merkittävä osa perheistä kokee arjessaan valtavia haasteita. On koteja, joissa lapsi ei voi hyvin. Pahimmillaan kyse on sukupolvelta toiselle jatkuneesta pahoinvoinnista.

Nuorille vanhemmille ei enää välttämättä siirry vanhemmuuden taitoja kokeneemmilta sukupolvilta, vaan pienten lasten vanhemmat voivat pahimmillaan jäädä tavattoman yksin. Apua etsitäänkin esimerkiksi nettikeskusteluista, joissa käydään kilpalaulantaa siitä kuka hoitaa vauvansa parhaiten. Nettipalstoja seurattaessa nuoren mieleen voi herätä epäily siitä, että hän on huono äiti tai isä, koska on toiminut tietyllä tavalla.

Perheiden kevyet tukipalvelut ovat kuihtuneet olemattomiin kahden vuosikymmenen kuluessa. Aikaisemmin tuiki tavallisena pidettyä kotiapua on nyt enää saatavilla pääsääntöisesti vain sellaisille perheille, jotka ovat lastensuojelullisten toimenpiteiden piirissä. Kriisitilanteissa perheille ei ole tarjolla tukea kuin kuukausien jonotuksen jälkeen. Perhepäivähoidossa olevien lasten osuus kaikista päivähoidossa olevista lapsista laskee jatkuvasti. Sijaishuollossa lapset sijoitetaan yhä useammin perheiden sijasta laitokseen. Kyläkouluja lakkautetaan väestörakenteen muutoksen lisäksi myös taloudellisten syiden vuoksi.

Ennaltaehkäisevistä ja lähipalveluista on kauttaaltaan karsittu ja tämä näkyy nyt kalliiden erikoispalveluiden kasvaneena kysyntänä. On suorastaan hämmästyttävää, ettei aikakaudella, joka vannoo taloudellisen tehokkuuden nimiin, ole kyetty laskemaan ennaltaehkäisevien palveluiden supistamisesta syntyvien haitallisten sivuvaikutusten hintalappua. Tämän vuoksi ratkaisut on tehty lyhytnäköisten säästöjen nimissä. Eikä kyse ole tietysti pelkästään kansantalouteen syntyvistä menetyksistä, sillä ihmisten arkeen kohdistuneet säästöt tekevät kipeää erityisesti niiden elämässä, joihin ne kohdistuvat.

Keskusta arvostaa perheiden valinnanvapautta. Nykyisessä tilanteessa kaikilla perheillä ei kuitenkaan ole aitoa valinnanvapautta, vaan he joutuvat tyytymään heille itselleen sopimattomiin ratkaisuihin. Perheillä on

oltava riittävän monipuoliset välineet, jotta he voivat valita sopivimman toimintamuodon lastensa hoitamiseen. Arvostamme myös sitä, että osa perheistä haluaa valita kotivanhemmuuden. Mielestämme jokaisella perheellä tulee olla todellinen mahdollisuus hoitaa lasta kotona vähintään ensimmäiset puolitoista vuotta. Tämän tueksi perheille tarvitaan kattavia tukipalveluita ja riittävä taloudellinen tuki.

Nuorten keskustalaisten lapsi- ja perhepoliittinen työryhmä otti ohjelman läpileikkaavaksi elementiksi lapsen näkökulman. Havaitsimme, että suomalaisessa lapsia koskevassa poliittisessa keskustelussa unohtuu usein, että lapsen kehitys jakautuu useaan erilliseen ikävaiheeseen ja niitä jokaista määrittelevät erilaiset tarpeet. Keskityimme tässä ohjelmassa pääsääntöisesti alle kouluikäisten pienten lasten ja heidän vanhempiensa näkökulmaan. Sitä vastoin emme katsoneet tarpeelliseksi – edes oikeudeksemme – määritellä hyvän ja oikeanlaisen perheen muotoa.

Lapsen edusta puhutaan paljon, mutta ratkaisujen hetkellä päätökset on perinteisesti tehty aikuisten näkökulmasta. Esimerkiksi suomalaiseen perhepoliittiseen keskusteluun on noussut vanhempainrahakauden pidentäminen ns. Islannin 6+6+6 -mallin mukaiseksi. Siinä sekä isälle että äidille olisi korvamerkitty yksi oma kuuden kuukauden jakso ja lisäksi perhe voisi sopia keskenään, että kumpi vanhemmista pitää loput kuusi kuukautta. Tavoite on sinänsä ihan oikean suuntainen, mutta se on oikeastaan sattumaa. Juuri kukaan ei nimittäin ole perustellut tavoitetta sillä, että se olisi lapsen kannalta toimiva ratkaisu. Perusteluissa on lähdetty liikkeelle siitä, että näin toteutuu miesten ja naisten välinen tasa-arvo. Tasa-arvon toteutuminen on tärkeää, mutta päättäjien olisi syytä pohtia samaan aikaan, että mitä ehdotus tarkoittaa lapsille. Entäpä, jos 6+6+6 -malli kutistuu tiukan taloustilanteen vuoksi 5+5+5 -malliin tai 4+4+4 -malliin? Mitä näin lyhyiden jaksojen pätkittäminen tarkoittaisi lapselle, kun otetaan huomioon lapsen erilaiset kehitysvaiheet?

Perheiden ajankäyttö linkittyy voimakkaasti työurien pituudesta käytävään keskusteluun. Murrosvaiheessa oleva työelämä tulee ajan kuluessa muuttamaan muotoaan sellaiseksi, että työelämä käsittää kokonaisvaltaisemmin koko ihmisen elinkaarta. Työelämässä jatketaan huomattavasti nykyistä pidempään, jos terveys sen sallii. Työuran loppupäässä työviikot voivat kuitenkin olla nykyistä lyhyempiä. Vastaavasti koulutusasteiden nivelvaiheisiin liittyvää tyhjäkäyntivaihetta jouhevoittamalla ja muilla valmistumisikää alentavilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa siihen, että nuoret siirtyvät jatkossa täysipainoisesti työelämään muutaman vuoden nykyistä aikaisemmin. Työurien pidentyessä, tulee niiden samalla muuttua erilaiset elämäntilanteet huomioon ottavaksi, jotta työelämästä voisi muodostua miellyttävä kokonaisuus. Esimerkiksi pienten lasten vanhemmilla pitää olla nykyistä paremmat mahdollisuudet viettää aikaa perheen kanssa silloin kun lapset ovat pieniä.

Kuultuamme monenlaisia perheiden parissa toimivia asiantuntijoita sekä itse perheitä, tulimme siihen tulokseen, että perheet kaipaavat ennen kaikkea lisää perheen kanssa vietettyä aikaa sekä monipuolisia matalan kynnyksen tukipalveluita, eivät niinkään suoria rahallisia tulonsiirtoja. Tavoitteenamme on, että vanhemmat voisivat viettää aikaa enemmän lastensa kanssa. Yhteiskunta, joka tulvii materiaa, mutta jossa on samaan aikaan niin kiire, ettei vanhemmilla ole aikaa lapsilleen, on mielestämme kulkenut arvoiltaan väärään suuntaan.

Tunnistamme perhepoliittisen sektorin erityislaatuisen herkkyyden. Liikumme henkilökohtaisten kysymysten äärellä. Puhumme asioista, jotka ovat yhtäaikaaisesti vahvan yksityisiä ja samalla erittäin yhteisiä. Lähdemme ajatuksesta, jossa vastuu lapsista on pohjimmiltaan kaikkien meidän yhteinen.

Velvollisuudet ja oikeudet ovat punnuksina vaa’assa. Keskustelu kulminoituu helposti ääripäihin, kuten julkisuudessa aika ajoin nähdään. Hyvää vanhemmuutta on rohkeaa lähteä määrittelemään.

Lapsilähtöisen ajattelun hinta on, että aikuinen joutuu puntaroimaan omia ratkaisujaan uudelleen ja yhteiskunnan tuottavuutta korostava ajattelu kyseenalaistuu. Perhepolitiikan on oltava erityisen tulevaisuusorientoitunutta. On uskottava siihen, että satsaaminen nyt lapsiin kantaa hedelmää tulevaisuuden tasapainoisina aikuisina. Vanhenevan väestörakenteen Suomessa perheellistymisen tulee olla jatkossa entistäkin kannattavampaa.

Huomasimme nopeasti, että perhepolitiikan saralla on tarpeita monenlaisille uudistuksille. Tämän vuoksi yksi keskeinen vaatimuksemme onkin, että seuraavaan hallitukseen valitaan lapsi- ja perhepoliittinen ministeri. Lasten ja nuorten asioista vastaava ministeri olisi luontevaa jatkumoa sen tärkeän työn toimeenpanemiselle, jota lapsiasiavaltuutettu on tähän mennessä tehnyt. Lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman kunkin luvun loppuun on kerätty konkreettinen toimenpideohjelma, joka kattaa eduskunnan kolme seuraavaa vaalikautta. Työtä lapsi- ja perhepoliittiselle ministerille siis todenteolla riittää.

Kolme keskeistä keinoa parantaa lapsiperheiden arkea

I. Vanhempainrahakauden asteittainen pidentäminen 18 kuukauteen

Vanhempainvapaan kestoa tulee pidentää asteittain seuraavien kolmen eduskuntakauden aikana, niin että se on 18 kuukautta vuoteen 2024 mennessä.

2. Kotiapu kaikkien perheiden saataville

Lapsiperheillä tulee olla mahdollisuus kotiavun saamiseen, jotta kotona lastaan hoitava vanhempi pääsisi välillä levähtämään ja hoitamaan sellaisia asioita, joita on haastavaa tehdä yhdessä pienen lapsen kanssa.

3. Lapsiperheille mahdollisuus joustavaan ja lyhennettyyn työviikkoon

Työelämässä tulee korostetusti nostaa esiin lapsiperheellisten mahdollisuutta tehdä osa-aikatyötä lasten ollessa pieniä. Erilaiset muut ratkaisut kuten liukuva tai lyhennetty työaika, työaikapankki tai etätyö helpottaa kukin työn ja perheen yhteensovittamista. Tarvittaessa joustavat ratkaisut on turvattava lainsäädännöllä pienten lasten vanhemmille.

I. Jäljet johtavat Keskustaan – perhepolitiikan lyhyt historiakatsaus

Jos suomalaista yhteiskuntaa ja sen historiaa tutkisi salapoliisi, hän tekisi nopeasti johtopäätöksen: tekijöitä on useista mahdollisia. Mutta toisten jättämät johtolangat ovat kuitenkin selvempiä kuin toisten. Erityisesti perhepolitiikan tutkimushaarassa yhdet sormenjäljet toistuisivat muita selvempinä. Niiden perusteella olisi vankat perusteet väittää, että keskustalainen kansanliike on ollut päätekijä suomalaisen perhepolitiikan historiassa.

Keskustalainen aatemaailma ponnistaa humanistisesta ihmisyyssaatteesta. Sen mukaan kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia ja ansaitsevat mahdollisimman tasa-arvoiset mahdollisuudet menestyä elämässään. Siksi puolue on kantanut aina erityistä huolta lasten ja lapsiperheiden oloista näiden sosiaalisesta taustasta tai asuinpaikasta riippumatta.

Maalaisliitto-Keskustan aatteessa keskeinen sija on myös sukupolvien välisellä jatkumolla. Ajatus lähtee vanhasta talonpoikaisesta periaatteesta, jonka mukaan vanhemmilta peritty kotitalo tuli jättää lapsille paremmassa kunnossa kuin se saadessa oli. Siksi politiikan teossa nähdään yhteiskunta pitkänä jatkumona, jossa lapset edustavat tulevaisuutta.

Koska lapset huolehtivat tulevaisuudessa myös vanhemmista ikäpolvista, on nähty kohtuulliseksi, ettei lapsista koituvia kustannuksia makseta vain näiden vanhemmilla, vaan niitä jakamaan on haluttu myös yhteiskunnan lapsettomat jäsenet. Tämä ajatus oli taustalla, kun lapsiperheiden toimeentuloa parantavia uudistuksia alettiin tehdä itsenäisyyden ajan alettua.

Universaalit etuudet Keskustan lempilapsena

Lapsiperheiden asemaa helpottavien yhteiskunnallisten toimenpiteiden historia alkaa samoihin aikoihin kuin Maalaisliitto nousi eduskunnassa suureksi puolueeksi ja voimatekijäksi. Vuoden 1919 vaaleissa Maalaisliitto kasvatti kansanedustajiensa lukumäärän 26:sta 42:een. Perhepolitiikan ensimmäinen merkittävä askel otettiin vuonna 1922, kun lapsiperheille alettiin myöntää verohelpotuksia.

Vuonna 1935 näiden helpotusten suuruutta kasvatettiin samalla kun siirryttiin vanhempien erilliseen verotukseen. Samassa yhteydessä alettiin kantaa ”poikamiesveroa”, jota voidaan pitää perhekustannusten jakamiseen johtaneen kehityksen alkusysäyksenä.

Toisen maailmansodan vuosina kansakunnan väestömäärän kasvattaminen nousi erityisesti perhepolitiikan tavoitteeksi. Siksi hyväksyttiin perhelisäjärjestelmä viisilapsisille ja sitä suuremmille perheille. Samaan aikaan korotettiin muutamia vuosia aikaisemmin hyväksyttyä vähävaraisille äideille maksettavaa äitiysavustusta. Avustusten myöntämisessä oli kuitenkin suuria kuntakohtaisia eroja, joten se muutettiin vuonna 1949 kaikille yhtäläisin perustein maksettavaksi yleiseksi, universaaliksi etuudeksi. Samalla kävi selväksi suunta, jota Maalaisliitto-Keskustan sosiaalipolitiikassa on noudatettu koko sodan jälkeinen aika. Sen hallitseva periaate on ollut etuuksien universalismi, jossa on korostettu kaikkien kansalaisryhmien tasa-arvoista oikeutta nauttia yhteiskunnan tarjoamista eduista.

Maalaisliiton voimakas vaatimus etuuksien universaalisuudesta tuli esille erityisesti lapsilisien syntyvaiheissa. Kun työmarkkinajärjestöjen palkkapolitiittisten ratkaisujen tuloksena 1947 säädettiin pakolliseksi palkkaan liittyvän verovapaan palkanlisän maksaminen työntekijöiden alle 17-vuotiaista lapsista, vaativat maalaisliittolaiset voimakkaasti saman edun ulottamista kaikkiin kansalaisryhmiin.

Tällainen malli tulikin käyttöön, kun vuonna 1948 hyväksyttiin Suomen ensimmäinen universaali tulonsiirto, lapsilisä, jota maksettiin jokaisesta alle 16-vuotiaasta lapsesta. Näin mukaan pääsivät myös maaseudun pientilalliset ja muut omaa työtään tekevät joka puolella Suomea. Sama universaali lapsilisämalli on käytössä tänäkin päivänä, vaikka poliittinen vasemmisto on vuosikymmenten ajan vaatinut lapsilisän muuttamista tarveharkintaiseksi ja poliittinen oikeisto halunnut suunnata lapsilisiin käytetyt varat verovähennyksiin.

Vuonna 1993 keskellä lamaa tehtiin perhe-etuksissa merkittävä uudistus. Verotuksen lapsivähennyksistä luovuttiin kokonaan ja lapsilisien tasoa ja niiden porrastusta lapsimäärän mukaan kasvatettiin tuntuvasti. Ilo kohonneista lapsilisistä oli ennen aikaista, sillä Paavo Lipposen sateenkaarihallitus leikkasi niiden tasoa lähes 10 prosentilla ja loivensi porrastusta. Kun lapsilisiä ei myöhemminkään korotettu koko Lipposen hallitusten aikana, niiden ostovoima laski aina vuoteen 2004. Lapsiperheiden rajusti kasvaneen köyhyyden juuret ovat näissä päätöksissä. Erityisen huonoon asemaan ajettiin yksinhuoltajat ja suurilapsiset perheet. Matti Vanhasen I hallitus nosti lapsilisiä 10 eurolla ensimmäisestä lapsesta ja II hallitus 10 eurolla kolmannelta lapsesta eteenpäin. Samaan aikaan on parannettu lapsilisän yksinhuoltajakorotuksia.

Koti on yhtä hyvä paikka kuin päiväkotiki

Päivähoito on suorien tulonsiirtojen ohella toinen keskeinen lapsiperheille suunnattu julkinen etuus. Päivähoitokeskustelussa Keskustan panos on näkynyt erityisesti perheiden valinnanvapauden rakentajana. Keskustalaisen ajattelun mukaan jokaisella perheellä tulee olla itsellään vapaus päättää sopivin tapa lastensa hoitamiseen. Yhteiskunnan rooli on luoda vaihtoehtoja.

Kotihoidontuki syntyi Keskustapuolueen tukemista kunnallisista kokeiluista, joissa maksettiin korotettua lapsilisää tai sosiaaliavustusta pieniä lapsi kotona hoitavalle vanhemmalle. Kun julkista lasten päivähoitoa kehitettiin 1960- ja 70-luvuilla, vaati Keskusta, että myös niillä alueilla ja niissä kansankerroksissa joissa julkista päivähoitoa ei tarvittu, tulee maksaa vastaavaa yhteiskunnallista etuutta. Alkuvaiheessa näillä linjoilla oli myös vasemmisto, mutta myöhemmin siitä tuli kotihoidontuen voimakkain vastustaja. Tästä huolimatta Keskustan vahvasti ajama lasten kotihoidontuki vahvistettiin viralliseksi osaksi suomalaista päivähoitojärjestelmää vuoden 1984 päivähoitolaissa.

Pienten lasten kotihoidontuen puolesta on käytetty kolmea pääargumenttia. Ensinnäkin on nähty kodin olevan pienelle lapselle paras kasvuympäristö niin henkisen kehityksen kuin tartuntatautien välttämisen kannalta. Toiseksi on haluttu, että yhteiskunnan holhouksen sijasta perheille tulee taata mahdollisimman laaja valinnanvapaus. Niinpä ei ole pidetty oikeudenmukaisena suuren osan lapsiperhe-etuuksista kohdistamista vain niille, jotka valitsevat julkisen päivähoidon. Kolmanneksi kotihoitoa on puolustettu sen edullisuudella kalliisiin päiväkotipaikkoihin verrattuna.

Myös kotihoidontukea leikattiin 1990-luvun alun laman seurauksena. Tämän jälkeen tuen tason annettiin leikkautua inflaation vaikutuksesta. Vasta Matti Vanhasen I hallitus korotti kotihoidontukea noin 40 eurolla vuonna 2005 ja II hallitus 20 eurolla vuonna 2009. Siitäkään huolimatta sen ostovoima ei vastaa 1990-luvun lamaa edeltänyttä tasoa.

Keskusta köyhän asialla

Suomalaisen vanhempainvapaajärjestelmän synty ajoittui eurooppalaisittain myöhäiseen ajankohtaan vuoteen 1963. Tällöin hyväksyttiin sairausvakuutuslaki, jonka yhteydessä säädettiin myös 54 päivän ajalta maksettavasta äitiyspäivärahasta.

Lain myöhäinen syntyajankohta johtui sosialidemokraattien ja keskustan pitkäaikaisesta kamppailusta, joka käytiin ansioperusteisen turvan ja universalismin välillä. Maalaisliitto ei voinut hyväksyä sairausvakuutuslakia,

1 joka olisi jättänyt suuren osan suomalaisista etuuksien ulkopuolelle. Kun sosialidemokraatit lopulta tulivat
2 keskustan linjoille, syntyi maailman kattavin, koko kansan kattava sairausvakuutuslaki äitiyspäivärahoineen. Se
3 muodostui perusosasta ja ansiosidonnaisesta lisäosasta.
4
5 Päivärahojen tasosta on käyty keskusteluja koko sairausvakuutusjärjestelmän olemassaolon ajan. Tässä
6 keskustelussa Keskustan rooli on ollut puolustaa peruspäivärahojen tasoa suhteessa ansiosidonnaisiin
7 etuihin. Palkat seuraavat inflaatiokehitystä julkisen vallan tarjoamia etuuksia nopeammin, ja perusturva on
8 alituisessa vaarassa jäädä yhä enemmän jälkeen ansiosidonnaisten etuuksien ostovoimaa.
9
10 Siksi Keskustan sosiaalipoliittinen pitkä linja myös äitiyspäivärahojen kohdalla on ollut pitää huolta
11 pienimpien päivärahojen kehityksestä. Hyvä esimerkki tästä on, että sosialidemokraattien jäätyä oppositioon
12 Matti Vanhasen II hallitus nosti pienimpiä äitiys- ja vanhempainrahoja noin 170 eurolla kuukaudessa vuoden
13 2009 alusta. Tämä on koko suomalaisen sosiaalipolitiikan suurin yksittäinen etuuskorotus ja kohdistui juuri
14 Keskustan sosiaalipolitiikan silmäterään: kaikkein heikoimmassa asemassa olevaan pienen lapsen huoltajaan
15 sosiaalisesta taustasta tai asuinpaikasta riippumatta.
16

2. Perhe 2010-luvun Suomessa

Mikä on perhe? Kysymykseen vastaajan oma elämäntilanne on vahvasti yhteydessä siihen, miten perhe ja lähisuku omassa ajattelussa rakentuvat. Sukulaisuus on monelle luontevin ja tärkein perhettä määrittävä tekijä, mutta myös tunnesiteillä on vahva merkitys. Toisaalta käytännön seikatkin ratkaisevat; perheeksi koetaan myös yhdessä asumisen ja huolenpidon sekä hoivan kriteereillä.

Haluamme korostaa perhekäsitteen moninaisuutta. On ydinperheitä, on yhden vanhemman perheitä. On yksin asuvia, uusperheitä, suurperheitä ja adoptioperheitä. On samaa sukupuolta olevien vanhempien perheitä, on monikulttuurisia perheitä. Yksilöllä on oikeus määritellä, ketkä hänen perheeseensä kuuluvat. Tärkeää on myös huomioida perhe usean sukupolven yhteisönä; myös isovanhemmat ovat osa perhettä.

Oli perheen muoto mikä tahansa, merkitsee se jäsenilleen läheisyyttä, vastuuta muista ihmisistä, yhdessä olemista ja henkistä tukea. Perhe tuottaa yksilölle tunnetta kuulua johonkin ja pysyvyyttä sekä turvaa muuttuvan maailman keskellä.

Koska perheen määrittely ja kokemus omasta lähiyhteisöstä on vahvan subjektiivinen, ei poliittisella päätöksenteolla voida hakea yksisilmäistä ratkaisua, joka sellaisenaan soveltuisi kaikille perhetyypeille. Sosiaalisissa ja taloudellisissa, perheen arkea määrittävissä päätöksissä on otettava huomioon perhetyyppien moninaisuus. Erityisellä tavalla on kiinnitettävä huomiota nk. valtavirtaisesta ydinperhemallista poikkeaviin perhetyypeihin, jotka eivät saa päätyä päätöksenteon katvealueelle kokemaan toiseutta ja vajavaisuutta. Keskustalaisittain ajateltuna ihmisen ja yksilön tulee olla keskiössä. Lapsiperheistä puhuttaessa ehdoton ydin on luontevasti lapsi, jonka ympärille perhe on muodostunut. Hänen hyvinvointinsa on asetettava etusijalle.

Jokainen perhepoliittinen päätös on läpileikkaavasti punnittava erilaisten perhetyyppien kannalta. Päätösten vaikutukset on arvioitava siten, että ne kohtelevat kaikenlaisia perheitä mahdollisimman samanarvoisesti. Poliittisen päätöksenteon tehtävänä ei ole arvottaa perhemalleja toistaan paremmaksi tai harjoittaa moralismia oikeanlaisella tai normaaliuden rajoihin mahtuvien perhetyyppien suosimisella. Sen sijaan päätöksenteolla tulee varmistaa, että lapsen hyvän elämän edellytykset ovat tasa-arvoiset vanhempien elämäntilanteesta riippumatta.

Taustaa ja tilastoa

Perheen määrittely suomalaisessa yhteiskunnassa on eri aikakausina vaihdellut. Agraariajan suurperhe vaihtui moderniksi ydinperhe-ideaaliksi 1800-luvulla porvarillisen elämäntavan ihanteena. Ennen sotia se vakiintui koko kansalle tarjotuksi ideaalimalliksi. 1960-luku taas voidaan nähdä murroskautena perheisiin ja vanhemmuuteen liittyvässä arvomaailmassa. Silloin näkemykset seksuaalisuudesta, parisuhteesta ja perheestä vapautuivat ja moninaistuivat.

Monenlaisen vapautumisen myötä avioliitto kiistattomana instituutiona haurastui. Avoliitot yleistyivät 1970-luvulta lähtien. Vuonna 2005 parisuhdeperheistä jo 24 prosenttia oli avopareja. Samoin aviopari-perhetyyppi on kokenut muutoksen siten, että lapsettomat avioparit ovat nykyään hieman yleisempi perhetyyppi kuin aviopari ja lapsia. Kaikista perheistä 4,8 prosentilla oli vuonna 2005 neljä lasta tai sitä enemmän.

Avioerojen määrä on 1980-luvun lopulta asti säilynyt samalla tasolla. Noin 13 000 -14 000 liittoa päättyy eroon vuosittain. Eroista johtuen syntyy myös uusperheitä, joiden määrä on ollut 1990-luvun alusta lähtien hitaassa nousussa. Uusperhe-termi on vakiintunut perheisiin liittyvään käsitteistöön. Yleisesti ottaen sillä tarkoitetaan perhettä, jossa on alle 18-vuotias vain toisen puolison lapsi, eli lapsi on saanut uuden sosiaalisen vanhemman.

1 2000-luvulla perhetyyppiajattelua on mullistettu lakimuutoksen myötä. Juridisesti kokonaan uudet
2 perhetyypit, rekisteröidyt nais- ja miesparit edustavat lukumäärällisesti pientä vähemmistöä, mutta ovat
3 ryhmänä olleet runsaasti esillä yhteiskunnallisessa arvokeskustelussa.
4

5 Edellä kuvatuista moninaisista perhetyypeistä huolimatta yhä 2010-luvun alussakin perhetyypiltään
6 ylivoimaisesti yleisin Suomessa on sellainen, jossa on aviopari ja lapsia. Perhemuodon sisällä vahvin muutos
7 on tapahtunut siinä, että avioliiton solmiminen ja lasten hankkiminen tapahtuu keskimäärin iäkkäämpänä kuin
8 muutama vuosikymmen sitten.
9

3. Murroksessa oleva työelämä

Normaalin perheiden määrittelemisen lisäksi myös normaalin työsuhteen määrittelemisen on muuttunut aikojen saatossa, kun työelämä on muuttunut yhä monimuotoisemmaksi. Vuorotyön, osa-aikatyön ja pätkätoiden lisääntyneessä maailmassa tarvitaan uudenlaisia keinoja, jotta perhe ja työelämä voidaan sovittaa yhteen. Työelämän tulee ottaa entistä paremmin huomioon työntekijöiden erilaiset perheolosuhteet.

Perhe tulisikin nähdä luontevana osana työuraa. Perheen huomioivassa työelämässä ei voita vain työntekijä, vaan perheen ja työelämän sujuva ja onnistunut yhteensovittaminen lisää työntekijän motivaatiota ja sitoutumista. Työnantajat, jotka oivaltavat tämän, voivat saada merkittävän kilpailuedun kilpailijoihinsa nähden. Tärkein voittaja on kuitenkin lapsi, joka saa turvalliset lähtökohdat kasvulleen. Lapsiin satsaaminen tuottaa pidemmällä aikajänteellä taatusti tuottoa ja hyvinvointia koko kansakunnalle.

2010-luvun työelämä on varsin joustavaa. Valitettavasti joustaminen tapahtuu kuitenkin yhä työnantajan ehdoilla. Toisin sanoen työntekijät joustavat työnantajan tarpeen mukaisesti, mutta vastaava ei aina päde toiseen suuntaan. Kaiken kaikkiaan asenteisiin – niin työntekijän kuin työnantajankin – tulee kiinnittää huomiota. Isien kannustaminen perhevapaiden käyttöön sekä perhevapaiden kustannusten jakaminen molempien vanhempien työnantajien kesken on ensiarvoisen tärkeää.

Muuttunut työelämä vaatii uusia, joustavia ratkaisuja. Nykyinen malli perustuu säännölliseen päivätyöhön, joten se ei vasta muuttuneen työelämän tarpeita. Esimerkiksi vuorotyö, määräaikaiset työsuhteet ja erilaiset perhetilanteet vaativat jokainen erilaisia joustoja työelämältä.

Osa-aikatyöjärjestelmää tulee kehittää. Osa-aikatyön tekemiseen tulee luoda paremmat edellytykset esimerkiksi nostamalla osittaista kodinhoidontukea. Työelämässä tulee korostetusti nostaa esiin lapsiperheellisten mahdollisuutta tehdä osa-aikatyötä lasten ollessa pieniä. Erilaiset muut ratkaisut kuten liukuva tai lyhennetty työaika, työaikapankki tai etätyö helpottaa kukin työn ja perheen yhteensovittamista. Tarvittaessa joustavat ratkaisut on turvattava lainsäädännöllä pienten lasten vanhemmille. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen pitää olla aivan keskeisessä roolissa lapsi- ja perhepoliittisen ministerin työlistalla.

Joustavuuden lisääminen antaisi nykyistä useammalle mahdollisuuden osallistua työelämään, erityisesti nuorten työllisyystilanteeseen tämä voisi tuoda helpotusta. Osa-aikatyön lisääntyminen avaisi myös ikääntyneille mahdollisuuksia jatkaa työelämässä nykyistä pidempään.

Joustavien käytäntöjen sijaan arkisesta työelämästä kuulee valitettavasti yhä esimerkkejä, joissa työntekijöitä painostetaan ikävällä tavalla palaamaan mahdollisimman nopeasti perhevapaalta tai osa-aikaisesta työstä täysipainoiseen työelämään. Työnantaja voi käyttää keinonaan vaikkapa peiteltyä uhkausta. Esimerkiksi työntekijän pitkään odottama ylennys voidaan antaa ymmärtää menevän ohi, jollei työntekijä palaa ajoissa takaisin töihin. Toisaalta toisinaan työssä voi olla vaikkapa viikon tai kahden mittainen keskeinen koulutusjakso, josta olisi hyötyä sekä työntekijälle että työnantajalle. Näissä tilanteissa pitäisi pyrkiä siihen, että työntekijä pääsee mahdollisuuksien puitteissa joustavasti palamaan työn äärelle tarvittavaksi ajaksi ja voisi sen jälkeen jatkaa perhevapaalla.

Päivähoidon joustava järjestäminen on olennainen osa perheen ja työn sujuvaa yhteensovittamista. Lasten hoidon järjestämisessä tulee huomioida työntekijän erilaiset tilanteet ja tarpeet. Esimerkiksi perhepäivähoito tulee järjestää niin, että se huomioi myös vuorotyötä tai osa-aikaista työtä tekevien perheet. Tämä toteutetaan muun muassa joustavin hakuajoin. Myös vuoropäiväkotijärjestelmää tulee kehittää joustavammaksi.

Vuorotyötä tekevien henkinen kuormitus saattaa olla niin kova, etteivät he pysty täysipainoiseen perhe-elämään vaihtelevien työvuorojen vuoksi. Työnantaja voi kuitenkin helpottaa vuorotyötä tekevien arkea esimerkiksi toimittamalla työvuorolistat ajoissa. Työnantajan työntekijälleen tarjoamat joustot ja muut perhe-elämää tukevat ratkaisut lisäävät työntekijän motivaatiota ja sitoutumista työhön.

1
2 Työn ja perheen joustava yhdistäminen on haasteellista. Varsinkin isiä halutaan kannustaa mukaan arjen
3 rutiineihin. Nykyään tilanne on vielä sellainen, että pienten lasten isät tekevät kaikista eniten ylitöitä. Jotta
4 lapsiperheillä olisi mahdollisuus yhdistää työura ja vanhemmuus, tulee työurien pidentyä sekä alusta että
5 lopusta. Näin saadaan aikaa perheelle silloin kun lapset ovat pieniä, mutta samalla huolehditaan koko
6 yhteiskunnan tasolla julkisen talouden kestävydestä.

7
8 Voimassa olevan perhevapaajärjestelmän kustannukset kaatuvat pääasiassa naisvaltaisten alojen
9 maksettavaksi. Kustannukset tulee jatkossa jakaa kaikkien työnantajien ja työntekijöiden kesken.
10 Kustannusten jakamisen tulee perustua erilliseen vanhempainvakuutukseen. Maksujärjestelmä toimii muiden
11 sosiaalimaksujen tapaan, niin että työnantaja hoitaa vanhempainvakuutuksen maksamisen automaattisesti.
12 Maksu voidaan porrastaa niin, ettei se tule kohtuuttoman suureksi työvoimavaltaisten alojen yrityksille.
13 Yritysten rahoittaman vanhempainvakuutuksen lisäksi myös valtion on otettava kattavampi rooli
14 vanhemmuudesta syntyvien kustannusten kattamiseksi.

15 16 **Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015):**

- 17
18 • **Jaetaan vanhempainvapaajärjestelmän kustannukset kaikkien työnantajien ja**
- 19 **työntekijöiden kesken vanhempainvakuutuksena.**
- 20 • **Kiinnitetään erityistä huomiota osa-aikaiseen lastenhoitoon.**

21 22 **Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)**

- 23
24 • **Kiinnitetään erityistä huomiota vuoropäiväkotijärjestelmän kehittämiseen.**
- 25 • **Työelämässä korostetaan lapsiperheellisten mahdollisuutta tehdä osa-aikatyötä**
- 26 **sekä lisätään muilla käytettävissä olevilla keinoilla monipuolisesti työelämän**
- 27 **joustavuutta lasten ollessa pieniä.**

4. Perheiden toimeentulo

Yhteiskunnan perheille tarjoama turvaverkko kaipa pienten lasten kannalta uudistamista. Uudistuksen tulee mahdollistaa pienten lasten vanhempien läsnäolo silloin, kun lapset ovat hyvin pieniä. Turvaverkon tulee turvata riittävä toimeentulo ja mahdollistaa perheiden eri elämäntilanteisiin sopivia lastenhoitojärjestelyjä. Tämä tarkoittaa perhevapaiden ja perheiden saamien tulonsiirtojen tarkastelua ja niiden kohdentamista niin, että ne turvaavat pienen lapsen oikeuden omiin vanhempiinsa kasvattajina. Tärkeää on mahdollistaa riittävän pitkä vanhempainvapaata ja samalla kannustaa isiä käyttämään nykyistä useammin vanhempainvapaata.

Islanti uudisti vuonna 2000 vanhempainvapaajärjestelmäänsä ottamalla käyttöön kolmeen osaan jakotetun mallin. Vanhempainvapaasta yksi osa on suunnattu äidille, toinen isälle ja kolmas yhteisesti jaettavaksi. Uudistuksen myötä isät ovat lisänneet voimakkaasti vanhempainvapaan käyttöä ja nykyisin yhdeksän kymmenestä isäntilaisesta käyttää isille suunnattua vanhempainvapaata. Suomessa vain noin kymmenen prosenttia isistä käyttää vanhempainvapaata. Islannissa vanhempainvapaalla oleva isä tai äiti saa vanhempainrahaa 80 prosenttia palkasta, minkä on myös katsottu innostaneen vapaiden käyttöön. Uudistus on tasoittanut naisten ja miesten työmarkkina-asemia ja syntyvyys on noussut. Merkittävää mallissa on se, että isien kiintiö toteutettiin pidentämällä vanhempainvapaata.

Keskustanuorten lapsi- ja perhepoliittinen työryhmä nostaa vanhempainrahakauden tuntuvan pidentämisen yhdeksi keskeisimmäksi perhepoliittiseksi uudistustarpeeksi.

Vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen

Monien kehityopsykologien mukaan lasten kehityksen kannalta olisi optimaalisinta, että lapsi voisi olla hoidossa kotona tai kodinomaisissa olosuhteissa vähintään 1,5 vuoden ikään saakka. Tähän kaikilla vanhemmilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta, sillä nykymuotoinen vanhempainvapaata päättyy lapsen ollessa noin 9 kuukauden ikäinen. Tässä iässä monella lapsella on meneillään separaatiovaihe, jolloin lapsi tunnistaa kiintymyssuhteen olemassaolon. Tuolloin lapsi oivaltaa, että hän on riippuvainen toisista ihmisistä ja voi kokea ahdistusta joutuessaan eroon tutusta ihmisestä tai ympäristöstä.

Lapsen syntymän jälkeen perheellä on mahdollisuus erilaisiin ja erimittaisiin vapaisiin, jotka on suunnattu suoraan joko äidille, isälle tai vanhempien valinnan mukaan jommallekummalle. Perhevapaiden kirjo on laaja ja vaikeaselkoinen. Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen tulee aloittaa yhdistämällä nämä vapaat yhdeksi vanhempainvapaaksi.

Vanhempainvapaan kesto tulee pidentää asteittain seuraavien kolmen eduskuntakauden aikana, niin että se on 18 kuukautta vuoteen 2024 mennessä. Perhe saisi tässä mallissa ansiosidonnaista vanhempainrahaa yhteensä enintään 18 kuukauden ajan, josta toinen huoltajista voisi käyttää korkeintaan yhden vuoden. Perheet, jotka valitsisivat tämän hoitovastuuta jakavan mallin, jossa kumpikin huoltaja käyttää vähintään kuuden kuukauden jakson, hyötyisivät uudistuksesta täysimääräisesti. Vanhempainvapaata voisi käyttää joustavasti siihen saakka, että lapsi täyttää kolme vuotta. Uudistus antaisi ennen kaikkea isälle mahdollisuuden nykyistä pidemmän vapaan pitämiseen. Isät voisivat kuitenkin edelleen halutessaan valita lyhyemmän vanhempainvapaan. Perheellä olisi myös mahdollisuus siihen, että vanhemmat olisivat samaan aikaan vanhempainvapaalla yhden kuukauden ajan.

Jos perhe päätyisi valintaan, jossa sama henkilö toimii lasten hoitajana koko 18 kuukauden jakson, olisi tämäkin mahdollista. Tällöin 12 kuukauden jälkeen ansiosidonnainen korvaus kuitenkin muuttuisi korotetuksi kotihoidontueksi, joka olisi vähimmäismääräisen vanhempainrahan suuruinen. Viimeisen kuuden kuukauden osalta tuki olisi näin ollen ansiosidonnaista vanhempainrahaa alhaisempi. Mikäli kyseessä on yhden vanhemman perhe, niin siinä tapauksessa lapsen huoltaja olisi oikeutettu 18 kuukauden

1 ansiosidonnaiseen korvaukseen. Uudistuksessa tulee huomioida myös yrittäjäperheiden mahdollisuus
2 vapaiden käyttämiseen.
3
4 Näin mittavaa vanhempainvapaajärjestelmän pidentämistä ei ole mahdollista toteuttaa yhdellä vaalikaudella,
5 sillä sen kustannukset ovat verrattain suuret. Erityisesti uudistus vaikuttaisi työnantajien tilanteeseen, jos
6 vanhempainvapaat pidentyisivät kertamuutoksella miltei puolet nykyisiä pidemmäksi. Pidentyneiden
7 vanhempainvapaiden myötä ansiosidonnaiset kulut kasvavat ja samaan aikaan menetetyistä työtuloista jää
8 saamatta verotuloja. Pidämme kuitenkin uudistusta pidemmällä aikavälillä välttämättömänä, jotta perheillä
9 olisi aito mahdollisuus hoitaa lapsi kotona puolentoista vuoden ikäiseksi. Uudistus tulisi toteuttaa niin, että
10 kolme seuraavaa eduskuntaa kukin pidentävät noin kolmella kuukaudella vanhempainrahakautta, jolloin
11 päädyttäisiin yhteensä 18 kuukauden tasolle.
12
13 Lapsiperheiden taloudellinen tilanne perhevapaiden aikana paranisi, kun vanhemmat voivat hoitaa lasta
14 ansiosidonnaisen vanhempainrahan turvin kotihoidontuen sijaan. Toisaalta hoitovapaan ja kotihoidontuen
15 käyttö vähentyisi, kun lapsi voidaan hoitaa kotona 1,5-vuotiaaksi jo vanhempainvapaalla. Tämä kompensoi
16 osan vanhempainrahakauden pidentämisestä muodostuvista kustannuksista.
17
18 Koska vanhempainrahakautta voidaan pidentää vain asteittain, niin emme kannata alkuvaiheessa
19 vanhempainvapaan kiintiöimistä. Jos kiintiöt olisivat heti käytössä, jäisivät jaksot alkuvaiheessa tavattoman
20 lyhyiksi, joka johtaisi helposti siihen, että perheet veisivät lapsensa hoitoon aikaisempaa varhaisemmassa
21 vaiheessa.
22
23 Aluksi onkin siirryttävä Ruotsissa käytössä olevaan tasa-arvobonuksen käyttämiseen. Tasa-arvobonuksen
24 myötä vanhemmat saavat ylimääräisen korvauksen jos he jakavat vanhempainvapaat. Korvausta saa sitä
25 enemmän, mitä tasaisemmin vapaat on jaettu. Ruotsissa tämä korvaus on enimmillään noin 300 euroa
26 kuukaudessa. Myös yksinhuoltajat saisivat tietyn korvauksen. Tämän vaihtoehtona olisi, että vanhemmat
27 saavat bonusvapaakuukausia, jos he jakavat tietyssä suhteessa vanhempainvapaat. Perhe saisi itse päättää,
28 kumpi vanhemmista käyttää bonuskuukaudet. Kiintiöidyt vapaat otettaisiin käyttöön siinä vaiheessa, kun
29 vanhempainvapaan pituus nostetaan 18 kuukauteen.
30
31 Jatkossa perheet voisivat pitää vanhempainvapaat haluamissaan jaksoissa siihen mennessä kun lapsi täyttää
32 kolme vuotta. Kunkin jakson tulisi olla vähintään kahden kuukauden pituinen. Näin lapsen kotihoitoa voidaan
33 joustavasti jatkaa 1,5-vuotispäivän jälkeenkin.

34
35

Tasa-arvoa samaan hintaan

Kokemus isien vapaiden pidosta Suomessa ja muissa pohjoismaissa viittaa siihen, että isät käyttävät yleisimmin niitä vapaita, jotka on nimenomaan nimetty isille. Lisäksi isät käyttävät vapaita silloin, jos perhe ne muuten menettäisi. Vanhempainvapaakauden uudistaminen siis kannustaisi isiä käyttämään nykytilannetta selvästi pidempää kuuden kuukauden vapaajaksoa. Isän itsenäinen lastenhoitojakso toimii myös vankkana perustana isän ja lapsen suhteen rakentumiselle.

Tähän asti isät ovat perustelleet vanhempienvapaiden pitämättömyyttä taloudellisilla syillä. Tämän taustalla on, että isillä on usein suurempi palkka kuin äidillä, joka on noussut monessa perheessä ongelmaksi perhevapaiden pidosta päätettäessä. Toinen isien keskeinen syy on siinä, että vapaan pitäminen voisi haitata työuraa tai työtehtäviä. Isät ovat kokeneet ongelmalliseksi myös sen, ettei vapaan ajankohtaa voi valita riittävän joustavasti. Lisäksi tiedon puute siitä, miten, mitä ja milloin vapaita voi pitää, vähentää isien vanhempainvapaa jaksoja.

Vaikuttaa myös siltä, että yhtenä syynä isien vähäiseen vanhempainvapaan käyttöön on asenteet, joiden mukaan perinteiseen sukupuolten väliseen työnjakoon lapsenhoidossa eivät kuulu isien pitkät vanhempainvapaat. Myös äitien asenteet vaikuttavat isien vanhempainvapaan käyttöön. Tämän vuoksi asennepuoleen tulee vanhempainrahakauden uudistamisen lisäksi kiinnittää huomiota. Työmarkkinajärjestöjen on kannettava vastuunsa tässä asiassa, jotta asenteet sekä työntekijöiden että työnantajien keskuudessa muuttuvat suopeiksi vanhemmuuden jakamiselle. Lapsensa kanssa yhdessä oleminen on molempien vanhempien oikeus.

Miehet eivät välttämättä edes uskalla pitää vanhempainvapaita. Olisikin harkittava vanhemmuuden vuoksi tapahtuvan syrjinnän muuttamista yleisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Jos työpaikalla yhä kohdattaisiin syrjintää, niin se tulisi aina tutkittavaksi ilman, että isä tai äiti itse nostaa asiasta kanteen. Luottamushenkilöllä olisi keskeinen rooli valvonnassa. Tällöin miesten syrjintä vanhempainvapaan pitämisen takia olisi työnantajan kannalta iso riski ja luultavasti tehokkaasti ennaltaehkäisisi syrjintää, jonka ansiosta kaikki miehet uskaltaisivat käyttää oikeuttaan vanhempainvapaaseen.

Uudistuksen myötä naisten ja miesten asema voisi tasoittua työmarkkinoilla, jolloin nuoret naiset eivät olisi työnantajille yhtään miehiä suurempi riski. Työnantajan ei kannattaisi enää rekrytointitilanteessa pohtia nuorten naisten palkkaamiseen liittyvää vanhemmuudesta muodostuvaa riskiä, koska asia koskettaisi yhtäläillä kaikkia nuoria.

Vanhempainrahan korottaminen

Vanhempainvapaan uudistamisen rinnalla tulee tarkastella myös vanhempainrahan tasoa. Se on toinen keskeinen tekijä, joka vaikuttaa perheiden päätöksiin vanhempainvapaiden pitämisessä. Yhdistetyn vanhempainvapaan ajalta vanhempainraha tulee nostaa 80 prosenttiin aiemmista ansiotuloista ja samalla vanhempainpäivärahalle täytyy määritellä tuloihin perustuva yläraja. Osittaista hoitorahaa on myös korotettava.

Nämä raamit takaavat sen, että perheillä on paremmat taloudelliset edellytykset perhevapaiden pitämiselle. Yläraja on oikeudenmukaisuuden näkökulmasta paikallaan, sillä mm. vuonna 2004 äideille maksettu vanhempainpäiväraha oli keskimäärin 38 € ja isille maksettu keskimäärin 58 €. Äidin päiväraha oli siis keskimäärin 2/3 isän päivärahasta. Tämä johtuu naisten ja miesten palkkaerosta, mutta myös siitä, että viidennes vanhempainrahaa saaneista naisista sai ainoastaan vähimmäispäivärahaa. Samaan aikaan neljännes isistä sai yli 70 euron nousevaa vanhempainpäivärahaa. Korkeimmat maksetut vanhempainrahat olivat äideille noin 6400 euroa kuukaudessa ja isille noin 10 000 euroa kuukaudessa. Voidaan kysyä onko kohtuullista, että joku voi saada päivärahana summan, joka on suurempi kuin vähimmäisvanhempainraha

kuukaudessa. Vanhempainrahalle tuleekin asettaa maksimitaso, joka on 1,5-kertainen suhteutettuna suomalaisten keskimääräiseen ansiotasoon.

Osittaista hoitorahaa saatiin korotettua 20 eurolla vuoden 2010 alusta 90 euroon kuukaudessa. Tämä oli hyvä päänavaus, mutta hoitoraha on korotettava tästä yli kaksinkertaiseksi noin 200 euroon kuukaudessa. Tämä kannustaisi pienten lasten vanhempia harkitsemaan nykyistä useammin lyhennetyn työviikon tekemistä. Tällä olisi hyvin positiivisia lapsiin sekä myös työllisyyteen kohdistuvia vaikutuksia. Stakesin perhevapaatutkimuksen 2001–2003 vastaajista (3300 äitiä ja 1400 isää) runsas kolmasosa äideistä ja viidesosa isistä oli kiinnostunut osittaisesta hoitovapaasta, jos hoitoraha olisi vähintään 168 euroa. Vähintään 252 euron hoitoraha nostaisi kiinnostuneiden osuuden puoleen sekä äideistä että isistä.

Hoitoraha, kuten myös muut perhepoliittiset etuudet, tulee tasokorotusten jälkeen sitoa indeksiin, jotta hoitoraha säilyy kohtuullisella tasolla myös tulevaisuudessa.

Osittaista hoitorahaa maksettaisiin kaikille osa-aikatyössä oleville vanhemmille, myös niille, joiden työ on alun perin osa-aikaista eivätkä he siis voi lyhentää työaikaansa kokoaikaisesta osa-aikaiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaan lakia tulee jo nyt tulkita näin. Osittaista hoitovapaata käytti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan 4 prosenttia naisista, keskimäärin siihen asti kunnes lapsi on 2 vuoden ja 3 kuukauden ikäinen. Yleisimmin sitä käyttivät korkeasti koulutetut toimihenkilöt. Osa-aikatyötä tekivät tutkimukseen vastanneista parivuotiaiden lasten äideistä kuitenkin eniten työntekijäasemassa olevat ja ammatillisesti kouluttamattomat naiset.

Osittaisen hoitorahan perustelut voidaan rakentaa kahdelle erilaiselle logiikalle. Yhtäältä voidaan ajatella, että hoitoraha on korvausta menetetyistä työtuloista vanhemman lyhettäessä työaikaansa lapsen hoidon takia. Toisaalta voidaan myös ajatella, että hoitoraha on kannustusta osa-aikaisen työn tekemisen ja lastenhoidon yhdistämiselle. Tällöin sen maksaminen on perusteltua silloinkin, kun vanhempi on alun perin valinnut osa-aikatyön lapsensa hoitamisen takia. Jos halutaan samanaikaisesti vahvistaa työmarkkinoille osallistumista ja lasten hoitamista kotona, osittaisen hoitorahan tulkitseminen koskemaan kaikkia osa-aikatyössä olevia vanhempia on perusteltua.

Verouudistukset

Vanhempien mahdollisuutta valita sopivin hoitomuoto lapsille voidaan tukea tarjoamalla taloudellisia kannustimia vanhemmille. Yksi tapa vaikuttaa asiaan on ottaa käyttöön verotuksessa erityinen lapsivähennys henkilökohtaisessa verotuksessa, jos huoltajalla on pieni lapsi. Lapsivähennykset tulee kohdistaa ennen kaikkea pienituloisille liittämällä se kunnalliseen perustulovähennykseen, jonka lapsivähennyksen määrä alenee tulojen kasvaessa.

Lapsivähennys kohdistuisi toista verotuksellista tukimuotoa eli huoltajien yhteistä perheverotusta oikeudenmukaisemmin kaikenlaisille lapsiperheille ja tukisi myös erityisesti heikoimmassa asemassa olevia perheitä, joissa kokonaistulotaso on matala. Perheverotuksessa huoltajat tasaavat verotustaan siten, että huoltajien tulot lasketaan yhteen, josta laskettaisiin molemmille keskiarvotulot. Tästä hyötyisivät erityisesti perheet, joissa toinen on suurituloinen ja toinen pienituloinen. Sen sijaan perheet, joissa molemmat ovat pienituloisia, eivät hyötyisi tällaisesta mallista. Perheverotus ei myöskään edistä sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Verotukselliset toimet eivät kuitenkaan ole valtiontalouden niukkuuden vuoksi kiireellisimpiä keinoja lapsiperheiden auttamiseksi. Tarpeellisimpia uudistuksia ovat lapsiperheiden palveluiden parantaminen, kuten kotiavun tarjoaminen kaikille sitä tarvitseville ja vanhempainrahakauden tuntuva pidennys. Tämän vuoksi uudenlaisten verohuojennusten käyttöönottamista ei voi pitää suositeltavana.

Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015):

- ***Vanhempainrahakautta pidennetään 12 kuukauteen.***
- ***Otetaan käyttöön tasa-arvobonus, jonka saa sitä suurempana mitä tasaisemmin perheet käyttävät vanhempainrahakauden.***
- ***Valistetaan sekä työnantajia että työntekijöitä isien oikeudesta osallistua lapsen kasvatukseen.***
- ***Vanhempainvapaiden käyttöä joustavoitetaan niin, että niitä voi käyttää lapsen kolmeen ikävuoteen mennessä, siten että kukin jakso on vähintään kaksi kuukautta.***
- ***Osittainen hoitoraha korotetaan tasolle 150 €/kk, osittaista hoitorahaa voivat saada kaikki osa-aikatyössä olevat.***
- ***Vanhemmuuden vuoksi tapahtuva työpaikkasyrjintä muutetaan yleisen syytteen alaiseksi rikokseksi.***

Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)

- ***Vanhempainrahakautta pidennetään 15 kuukauteen, josta toinen vanhemmista voi pitää enintään 12 kuukautta.***
- ***Vanhempainpäiväraha korotetaan 80 prosenttiin työtuloista ja vanhempainrahalle asetetaan maksimitaso, joka on 1,5-kertainen suomalaisten keskiansiotasoon suhteutettuna.***
- ***Osittainen hoitoraha korotetaan tasolle 200 €/kk.***

Pitkän aikavälin uudistukset (2019–2023)

- ***Vanhempainrahakausi pidennetään 18 kuukauteen, josta toinen vanhemmista voi pitää enintään 12 kuukautta.***
- ***Osittainen hoitoraha korotetaan tasolle 250 €/kk.***
- ***Tasokorotusten jälkeen tuet sidotaan indeksiin, jolloin niiden ostovoima säilyy tulevaisuudessakin***

5. Monenlaisten perheiden haasteet

Yhden vanhemman perheiden tukeminen

Käytämme yksinhuoltajien rinnalla termiä yhden vanhemman perheet. Yhden vanhemman perhe on käsitteenä laajempi, sillä se käsittää yksinhuoltajien lisäksi myös yhteishuoltajuuden. Yhden vanhemman perheitä oli vuonna 2009 Tilastokeskuksen mukaan 117 695 ja lapsia näissä perheissä on yli 180 000. Kaikista lapsiperheistä yhden vanhemman perheitä on 20 %. Yhden vanhemman perheistä isä ja lapsi -perheiden osuus on noin 13 %. Pääsääntöisesti yhden vanhemman perheiden aikuinen on siis nainen.

Yhden huoltajan perheille 1990-luvun laman jälkeinen aika on ollut taloudellisen ahdingon ja yhteiskunnallisen aseman alasajon sävyttämää. Toimeentulon edellytykset ovat heikentyneet ja taloudellisesti heikoimmassa asemassa ovat pienten lasten äidit. Vuonna 1994 voimaan astuneessa uudistuksessa yksinhuoltajuuden perusteella aiemmin verotukseen myönnetty vähennykset poistettiin ja ne korvattiin osittain lapsilisään toteutetulla lapsilisän yksinhuoltajakorotuksella. 1990-luvun alun yksinhuoltajaäitien vahvasta työelämäosallisuudesta on siirrytty tilanteeseen, jossa Työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2007 yksinhuoltajaäideistä jo 14,5 % oli työttöminä. Se oli yli kaksi kertaa enemmän kuin parisuhteessa olevista äideistä. Syvän taantumana myötä myös yksinhuoltajien tilanne on oletettavasti heikentynyt entisestään. Toimeentulotukitilaston mukaan lähes neljännes, 23,4 %, yhden vanhemman perheistä saikin toimeentulotukea vuonna 2009. Yksinhuoltajien tilanne ei kuitenkaan ole aina ollut näin heikko, sillä vielä vuonna 1989 liki 85 prosenttia alle 6-vuotiaiden yksinhuoltajien äideistä osallistui työmarkkinoille. Tämä oli erinomaista tasoa mihin tahansa väestöryhmään verrattuna. Tilanne on käytännöllisesti katsoen romahtanut 15 vuodessa.

Yhden vanhemman perheessä kohdataan pitkälti samanlaisia arjen haasteita kuin kahden vanhemman perheessä, mutta moninkertaisesti haastavampana. Tilastot osoittavat, että kahden vanhemman perheen tulotaso heikkenee lapsen syntymän myötä vanhempainvapaajaksojen vuoksi yleensä noin 80 prosenttiin aiemmasta. Sama vaikutus tuntuu rajumpana yhden vanhemman perheessä, jossa tulotaso tippuu noin puoleen. Esimerkkeinä toiminevat myös lapsen sairastelusta koituvat poissaolot työelämästä, joita yhden vanhemman perheessä on jakamassa vain yksi työntekijä tai vuorotyön aiheuttamat haasteet. Käytännössä vuorotyö ei yhden vanhemman perheessä ole useinkaan mahdollista. Työelämän muuttuminen katkonaiseksi sekä kodinhoidon tukipalvelujen katoaminen kuntatasolla ovat hankaloittaneet työn vastaanottamista.

Sen sijaan positiivisia yhteyksiä yhden ja kahden vanhemman perheen kohtelulla on vähemmän. Nykyisellään perhevapaiden jakaminen ja perhepoliittiset etuudet kohtelevat kaltoin yhden vanhemman perheitä. Konkreettisesti todeten: yksinhuoltajalta puuttuu toisen aikuisen tulot.

Yhden vanhemman perheessä työelämän mukanaan tuoma aikuisten vertaiskokemus on erityisen tärkeää. Tämä tulee nähdä taloudellisten seikkojen lisäksi keskeisenä työelämän arvona kyseiselle väestöryhmälle. Siksi työelämän ja perheen yhteensovittamista tulee heidän kohdallaan erityisesti tukea. Työelämä ei saa olla riski vanhemmalle. Osa-aikaisuutta, lyhennettyä työaika ja muita työelämän joustoja on tuettava.

Perhepolitiikassa tulee yhden vanhemman perheiden osalta kehittää yhteiskunnallisia tukitoimia erityisen vahvasti. Pelkkä taloudellinen tuki ei riitä, vaan perheet kaipaavat konkreettista apua arkensa sujuvuuteen ja työssäkäynnin mahdollistamiseen. Päivähoidon joustavuus on esimerkiksi kouluikäisten lasten iltapäivä- ja iltahoidon osalta pieni toimenpide hoitoa järjestävälle kunnalle, mutta olisi merkittävä asia monelle perheelle. Toki kunnille syntyy jossain määrin kustannuksia lastenhoitajien vuorotyön lisääntymisestä. Yhteiskunnalliset hyödyt olisivat kuitenkin kokonaisuudessa kustannuksia suuremmat. Niin ikään kotiavun palvelujen saatavuus helpottaisi erityisesti yhden vanhemman arkea.

1 Yhteishuoltajuus

2
3 Eron jälkeinen lapsen yhteishuoltajuus on yleistymässä. Tilastollisesti yhteishuoltajuus on 80 prosentilla
4 eroperheistä. Lähtökohtaisesti voidaan ajatella, että tilanne, jossa molemmat vanhemmat kantavat vastuuta
5 lapsesta, vaikkakin erillään asuen, on lapsen etu. Kaikissa tapauksissa todellinen yhteishuoltajuus ei
6 tietenkään toimi, mutta mitä selvemmin yhteiskunta tarjoaa puitteet hyvälle, yhteiselle vanhemmuudelle
7 myös perheen uudessa tilanteessa, sitä todennäköisempää on molempien vanhempien intressi lapsen
8 hyvinvointiin.

9
10 Nykyisessä asenneilmapiirissä koetaan, että eron myötä toisesta vanhemmasta tulee yksinhuoltaja ja toisesta
11 tulee elatusvelvollinen. Jokaisessa erossa toki tarvitaan jatkossakin tapauskohtaista harkintaa, mutta
12 oletuksen tulisi olla, että kummastakin vanhemmasta tulee käytännössä yksinhuoltajia. Samalla tunnustetaan
13 ja tunnustetaan uudenlaisen vanhemmuuden olemassaolo.

14
15 Perhepoliittisten etuuksien jakaminen tulisi olla mahdollista molemmille vanhemmille silloinkin, kun
16 vanhemmat asuvat erillään, mutta jakavat lapsen huolto- ja kasvatusvastuun keskenään.
17 Vuorotteluvanhemmuuden tukeminen lieventää huomattavasti yksinhuoltajuuden aiheuttamia riskitekijöitä
18 lapsen elämässä ja kannustaa vanhempia jakamaan lapsen hoivaa ja elatusta parisuhteen purkautumisesta
19 huolimatta. Perhepoliittisen ajattelun tulee rakentua molempien vanhempien osalta siten, että vanhempana
20 olemisen vastuun parina käsi kädessä kulkee myös oikeus vanhemmuuteen.

21
22 Käytännössä yhteishuoltajuuden olemassaolon tunnistaminen tarkoittaa esimerkiksi mahdollisuutta laskea
23 lapsi kirjoille molempien vanhempien talouksiin tai jakaa lapsesta johtuvia sairauspoissaoloja vanhempien
24 välillä. Samoin lapsilisän jakamista puolittain molempien vanhempien kesken tulee selvittää Ruotsissa
25 käytössä olevan mallin pohjalta. Nykyistä joustavampi menettely lapsilisien jakamisessa tukisi vuorottelevan
26 vanhemmuuden yleistymistä.

27
28 Päätöksenteon on tuettava onnistunutta ja tasapainoista yhteishuoltajuutta. Tämä tukee nykyisen turhan
29 vahvan äitikeskeisyyden sijaan erityisellä tavalla molempien vanhempien läsnäoloa lapsen kasvussa ja
30 edesauttaa kiintymyssuhteen lujittumista molempiin vanhempiin.

33 Perheet kriisitilanteissa

34
35 Suomalaiset kaipaavat tukea parisuhteilleen. Yksi konkreettinen osoitus tästä on kuntien ja seurakuntien
36 tarjoaman perheneuvonnan ruuhkautuminen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla seurakunnat voivat auttaa
37 vain joka viidettä apua pyytävää. Kaiken kaikkiaan vuonna 2009 solmittiin 29 836 avioliittoa ja avioeroon
38 päätyi 13 527 avioliittoa. Tavoitteeksi tulee ottaa, että 2010 -luvun aikana erojen määrä saadaan käännettyä
39 tuntuvaan laskuun.

40
41 Moniin parisuhteissa ilmeneviin ongelmiin on mahdollista löytää ratkaisuja. Yhteiskunta voi tukea näitä
42 ratkaisuja kohdistamalla nykyistä enemmän resursseja perheneuvontaan Kriisien selvittämisen lisäksi aikaa
43 pitää olla ennaltaehkäisevään työhön, jota tehdään, kun perhe ei vielä ole varsinaisessa kriisissä. Tällöin
44 korostuvat kotona, varhaiskasvatuksessa ja nuorisotyön kautta opittavat tunnetaidot. Parisuhdetyöhön
45 pitäisi panostaa monin tavoin vielä lapsettomien, nuorten pariskuntien osalta, jotta perheet saavat
46 voimavaroja kriiseistä selviämiseen.

47
48 Nykyinen yhteiskunnan sosiaalisten tukipalveluiden verkosto jättää huomiotta kriisitilanteessa elävät
49 perheet, jonka seurauksena kolmas sektori kantaa pääasiallisen vastuun erovaiheessa olevan perheen
50 tukemisesta. Näin ei saa olla jatkossa, vaan päävastuu tulee olla yhteiskunnalla, jota kolmannen sektorin
51 järjestötoiminta voi täydentää. Ennaltaehkäiseviin perheen sosiaalipalveluihin on panostettava. Pitkät

jonotusajat ja turhauttava byrokratia ajavat kriisiytyneet pariskunnat tilanteeseen, jossa asianajajaan saa helpommin yhteyden kuin keskustelemaa tukiapua kotikunnalta.

Erinomaisen neuvolajärjestelmämme tulee entistä enemmän tukea lapsen fyysisen kasvun ohella koko perheen henkistä hyvinvointia. "Yhden luukun periaatteen" toteutumista ja joustavaa tiedonkulkua viranomaisten kesken myös perheen kriisitilanteissa tulee helpottaa. Perheitä tulee kannustaa vapaaehtoisten tukipalveluiden käyttöön, jotta erotilanteilta voitaisiin mahdollisuuksien mukaan välttyä. Asuinpaikasta riippumatta perheille tulee turvata riittävät tukipalvelumahdollisuudet yhdessä kunnan, seurakunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Perheitä ei saa jättää oman onnensa nojaan siinäkään vaiheessa, kun parisuhde on päättynyt eroon. 1980-luvun lopulle asti oli käytössä pakollinen avioerosovittelu. Sovittelumallin palauttamista tulee harkita vakavasti ainakin lapsiperheille. Toisin kuin entisaikoina, sovittelun tarkoituksena ei kuitenkaan olisi etsiä erotilanteen syyllistä osapuolta. Syyllisten etsimisen sijaan avioerosovittelu tarkoittaisi sitä, että tilanteissa, joissa ero on väistämätön, perhe hakeutuisi asiantuntijan puheille. Asiantuntijan tehtävänä olisi etsiä yhdessä muiden lasten parissa toimivien henkilöiden sekä vanhempien kanssa ratkaisua huoltajuuden järjestämiseen. Nykyisellään lastenvalvojan luokse ei resurssipulan vuoksi pääse ennen kuin vanhemmat ovat erotilanteessa päässeet sopuun keskenään siitä, miten huoltajuus jaetaan. Koska vanhemmat eivät saa kriisinsä keskellä apua, johtaa se huoltajuuskiistojen kärjistymiseen, jolloin raskaita riitaprosesseja ratkaistaan lakimiesten voimin. Tämä ei ole lapsen edun mukaista. Mikäli sovitteluratkaisua ei kaikesta huolimatta kuitenkaan saada aikaiseksi, niin tuomioistuimen tulisi käsitellä kiireisenä asiana muutamssa viikossa lasten huoltajuusratkaisut, jotta tilanteeseen saadaan nopeasti selkeä ratkaisu.

Opiskelijaperheet

Opiskelijaperheet ovat tilastojen mukaan yksi Suomen köyhimmistä väestöryhmistä. Lasten hyvinvoinnin takaamiseksi opiskelijaperheille tulee taata riittävä toimeentulo tukien avulla. Työtulot ovat monille lapsiperheille vielä muitakin opiskelijoita välttämättömpiä. Perheellisten opiskelijoiden tulorajat voisivatkin olla muita perheitä korkeammat, jolloin heillä olisi parempi mahdollisuus opintotuen ja työtulojen yhdistämiseen. Perheen ja opiskelun yhdistäminen vaatii myös nykyistä joustavampia lastenhoito- ja opiskelumahdollisuuksia.

Nykyisin opiskelijaperhe kuuluu automaattisesti yleisen asumistuen piiriin. Lapsen syntymän jälkeen opiskelijan asumiseensa saama tuki saattaa jäädä tämän vuoksi pienemmäksi mitä se oli ennen lapsen syntymää. Tämä johtuu siitä, että opintotuen asumisliisä määräytyy erilaisten kriteerien perusteella kuin yleinen asumistuki. Yleisen asumistuen määrään vaikuttavat perheen kaikki tulot ja yleisen asumistuen tarveharkinta on selkeästi monimutkaisempi kuin opintotuen asumisliisän tarveharkinta, johon vaikuttavat vain opiskelijan omat tulot ja opinnoissa edistyminen. Sellaiset opiskelijaperheet, joilla on hyvin pienet tulot ja jotka asuvat asumistuen kuntaluokkien kalleimmissa kaupungeissa, hyötyvät nykyisestä tilanteesta. Jos perheellä sen sijaan on jonkin verran tuloja, niin ollaan helposti tilanteessa, jossa perheen tukitaso alenee lapsen syntymän myötä. Tilanteen korjaamiseksi perheellisillä opiskelijalla tulee olla mahdollisuus valita haluaako hän olla yleisen asumistuen vai opintotuen asumisliisän piirissä.

Opiskeluun liittyy yhä olennaisempaan osana kansainvälisen kokemuksen hankkiminen. Lapsiperheelliselle opiskelijalle vaihto-opiskeluun lähteminen muodostuu helposti isommaksi kynnykseksi kuin muilla opiskelijoilla. Lapsiperheellisten opiskelijoiden mahdollisuuksia vaihto-opiskeluun tulee edistää neuvontaa ja ohjausta parantamalla sekä mahdollistamalla taloudellisesti myös perheellisen opiskelijan vaihto aika.

Opiskelijaperheessä lapsen syntymä saattaa tarkoittaa sitä, että käytettävissä olevat tulot pienenevät, vaikka elätettäviä perheenjäseniä on enemmän. Opintotukeen tulee saada tuntuva noin 150 euron suuruinen huoltajakorotus, joka maksetaan sellaiselle päätoimiselle opiskelijalle, jolla on elätettävänä alaikäisiä lapsia. Tällaisella bonuksella kannustettaisiin lasten hankkimiseen jo opiskeluaikana, jolloin keskimääräistä ensisynnyttäjän ikää saataisiin alennettua nykyisestä noin 28 vuodesta. Synnytysien alentuminen muun muassa ennaltaehkäisisi raskausvaiheen komplikaatioita ja hedelmöityshoitojen tarvetta.

Vaikka perheellisille opiskelijoille maksettavasta huoltajakorotuksesta aiheutuisi noin 20 miljoonan euron laskennalliset vuosittaiset kustannukset, niin samalla se pienentäisi ansiosidonnaisten päivärahojen osuutta, jos nykyistä suurempi osa lapsista syntyisi opiskelijaperheisiin, joiden ansiotulot ovat yleensä pienemmät. Lisäksi opiskelun ja perheen yhteensovittaminen voi myös olla helpommin toteutettavissa kuin työn ja perheen yhteensovittaminen, koska monet opiskelualat ovat varsin joustavia. Opiskelun ohella perheen ja lasten hyvinvoinnille jää jopa enemmän aikaa kuin työssäkäyvillä, jos taloudelliset realiteetit ovat kunnossa. Jos nykyistä useampi perhe saisi lapsensa jo opiskeluaikana, niin tällä voisi myös olla oma vaikutuksensa työurien pidentymiseen.

Jotta opiskelijaperheillä olisi mahdollisuus valita siten, että lapsi voi pääsääntöisesti olla mahdollisimman pitkään kotona vanhempiensa kanssa, tulee tarjolla olla nykyistä enemmän joustavia epäsäännölliseen tarpeeseen kohdennettuja lastenhoitomahdollisuuksia. Opiskelijat eivät läheskään aina tarvitse täysipäiväistä lastenhoitoa vaan kaipaavat pikemminkin erilaisia joustavia lastenhoitomuotoja, jotka olisivat käytännöllisiä sekä lasten hyvinvoinnin että opiskelujen etenemisen kannalta. Tällaisia olisivat esimerkiksi kodinhoitoapu tai sellaiset perhepäivähoitajat, jotka pystyvät hoitamaan lapsia tarpeen mukaan vaikkapa muutaman päivän viikossa tai joitakin tunteja päivässä. Kaikkiin yliopistokampuksiin ja muihin isoihin oppilaitoksiin tai niiden välittömään läheisyyteen tulee saada lapsiparkki, johon lapsen voi viedä väliaikaiseen hoitoon luennon tai tentin ajaksi.

Lapsen kannalta on tärkeää luoda myös epäsäännöllisiin hoitosuhteisiin pysyvyyttä. Niin ikään epäsäännöllisen lastenhoidon tulee olla kohtuullisen hintaista ja sen maksamiseen tulee voida käyttää esimerkiksi lastenhoitoseleitä tai maksusitoumuksia.

Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015)

- ***Tukitoimien kehittämisessä huomio kiinnitettävä erityisesti yhden vanhemman perheisiin.***
- ***Otetaan käyttöön opiskelijoiden huoltajakorotus, joka olisi 100 €/lapsi/opintotukikuuksi. Korotuksen voisi saada enintään kolmesta lapsesta.***
- ***Opiskelijaperheille annetaan mahdollisuus valita opintotuen asumislisän ja yleisen asumistuen väliltä.***
- ***Yhteishuoltajuutta edistetään osoittamalla molemmille huoltajille perhepoliittisia etuuksia.***
- ***Ennaltaehkäisevän perheneuvonnan resursseja lisätään***

Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)

- ***Tukitoimien kehittämisessä erityishuomio kiinnitetään perheiden kriisitilanteiden ennaltaehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen.***
- ***Opiskelijoiden huoltajakorotus korotetaan 150€/opintotukikuuksi.***
- ***Lapsiperheille otetaan käyttöön avioerosovittelu***

6. Mikä sopii yhdelle, ei sovi kaikille – valinnan vapautta lasten hoitamiseen

Lastenhoitojärjestelmä herättää ihmisissä voimakkaita intohimoja. Tämä on luonnollista, koska lasten hoitomuodon valitseminen on hyvin konkreettinen asia perheiden arjessa. Monissa perheissä ollaan siinä mielessä onnellisessa tilanteessa, että heillä on aidosti itsenäinen mahdollisuus miettiä omalle perheelle sopivin ratkaisu lastenhoitamiseen. Vastaavasti valitettavasti löytyy myös suuri määrä perheitä, joilla ei ole olemassa todellista valinnanmahdollisuutta. Perheen taloudellisen aseman tai tarjolla olevien vaihtoehtojen joustamattomuuden vuoksi monet perheet joutuvat tyytymään heille huonosti sopivaan ratkaisuun.

Lastenhoitojärjestelmää jollain tavoin arvostelevat puheenvuorot leimataan tyypillisesti tuoreeltaan vastuuttomiksi puheiksi, joiden pyrkimyksenä on haaveilla naisten palauttamisesta kotiin hellan äärelle. Tietoisina tästä leimautumisen riskistä, uskaltaudumme vaatimaan selvää muutosta nykyiseen lastenhoitokulttuuriin.

Yhteiskunnan tarjoaman lastenhoitojärjestelmän perimmäinen ongelma on siinä, että se on tehty työikäisiä ja erityisesti perinteisenä virka-aikana töissä olevia vanhempia varten. Se palveleekin kohtuullisen toimivasti tai ainakin on menneinä vuosikymmeninä palvellut perheen vanhempia, mutta lasten näkökulmasta katsottuna tilanne ei ole paras mahdollinen. Hyvinvointiyhteiskuntaamme pääsi jostain syystä myös syntymään malli, joka valinnan vapauden sijaan johtaa ennen kaikkea isoihin päivähoitoryhmiin.

Kolme ensimmäistä ikävuotta ovat ihmisen hyvinvoinnin kannalta kaikkein keskeisimpiä. Lapsi kaipaisi tuolloin henkisen kasvunsa tuoksi pysyviä, luotettavia ja kiinteitä suhteita aikuisen tai aikuisiin.

Lapsen tulee olla riittävän kehittynyt, että hän kykenee oppimaan toisilta lapsilta sosiaalisia taitoja. Aivan pienet lapset eivät tarvitse kasvunsa tueksi säännöllistä kontaktia muiden lasten kanssa ja taaperoikäisille lapsille riittää varsin hyvin, jos he voivat olla muiden lasten seurassa vaikkapa leikkihuoneissa.

Lasten kannalta katsottuna viimeisen parin kymmenen vuoden aikana kehitys on mennyt osaltaan entistä huonompaan suuntaan, kun ryhmäkooltaan ylisuuret päiväkodit ovat vallanneet alaa ja ne ovat korvanneet alati supistuvaa perhepäivähoidon verkostoa.

Myös työelämässä on tapahtunut merkittävä rakenteellinen muutos viimeisinä vuosikymmeninä. Lasten vanhemmat ovat tyypillisesti joko opiskelijoita tai työelämäänsä hiljattain siirtyneitä nuoria. Työuran alkuvaiheen työsuhteet ovat 2000-luvulla monesti sekä osa- että määräaikaista ja työajat ovat epäsäännöllisiä. Myös opiskelijoiden opiskelu- ja työskentelyaika on yleensä varsin epäsäännöllinen.

Vanhemmat eivät välttämättä tarvitsisi täysipäiväistä hoitopaikkaa lapsilleen, vaan he kaipaisivat tilalle kevyempiä ja joustavampia hoitomuotoja. Epäsäännöllisten hoitoaikojen saaminen on kuitenkin hankalaa ja jo pelkästään päivähoiton maksupolitiikka johtaa helposti siihen, että perheen on järkevää viedä lapsensa mieluummin kokopäivähoitoon kuin käyttää osa-aikaista hoitoa. Perheillä tulee olla mahdollisuus saada osa-aikaisesti hoitoapua kotiin esimerkiksi iltaisin vaikkapa parina iltana viikossa muutaman tunnin ajan. Tämä helpottaisi monen perheen arkea. Myöskään sosiaaliturvaa ei ole sopeutettu siihen, että se tukisi joustavia osa-aikaisia ratkaisuja. Esimerkiksi kotihoidontuen mahdollisen kuntalisän menettä kokonaisuudessaan jo yhdestäkin kunnallisesta hoitotunnista.

Toisaalta monien perheiden tarpeeseen täysipäiväinen päivähoito sopii parhaiten. Päivähoidon ryhmäkokoja tulee olla nykyistä pienempiä ja päivähoitossakin on pyrittävä siihen, että hoitajat eivät vaihdu liian usein. Keskeinen uudistusvaatimus onkin, että perheille tulisi olla tarjolla riittävästi erilaisia vaihtoehtoja, joista he voivat valita itselleen sopivan hoitomuodon. Kussakin perheessä on varmasti paras tietämys siitä, miten he haluavat järjestää lastensa hoitamisen. Tällä hetkellä kaikilla perheillä ei ole mahdollisuutta valinnanvapauteen.

1

2 Kotiapu kaikkien perheiden saataville

3

4 Perheillä tulee myös olla mahdollisuus kotiapun saamiseen, jotta kotona lastaan hoitava vanhempi pääsisi
5 välillä levähtämään ja hoitamaan sellaisia asioita, joita on haastavaa tehdä yhdessä pienen lapsen kanssa.
6 Monet nuoret perheelliset ovat muuttaneet työn perässä kauas omista vanhemmistaan. Pitkän etäisyyden
7 vuoksi isovanhempien arkinen apu on perheen arjen ulottumattomista, mikä korostaa entisestään kotiapun
8 tarvetta.

9 1990-luvun laman aikaisten säästötoimenpiteiden myötä toteutettu kotiapun karsimien on ehkä yksi
10 pahimpia virhearvioita, joita laman vuoksi tehtiin. Nyt kotiapua on saatavilla pääsääntöisesti vain perheille,
11 jotka ovat lastensuojelun asiakkaina. Kattavan kotiapun avulla voitaisiin ennaltaehkäistä sitä, etteivät perheet
12 joudu väsymyksensä vuoksi pahempiin vaikeuksiin. Vanhempien jaksaminen on aivan keskeistä lapsen
13 hyvinvoinnin kannalta. Kotiapulainen voisi myös havaita orastavat ongelmat riittävän ajoissa, jolloin niihin
14 voitaisiin puuttua välittömästi.

15

16 On aivan olennaista, että tulevaisuudessa kotiapua voivat tarvittaessa saada kaikenlaiset perheet. Arjen
17 hallinnan kannalta avun tarve on suuri erityisesti pikkulapsiperheissä, jossa molemmat vanhemmat käyvät
18 töissä ja tietysti yhden huoltajan perheissä.

19

20 Kotiapun elvyttämisen esteenä tuntuu kuitenkin olevan 1970-luvulta periytyvä ajatusmaailma
21 ”piikayhteiskunnan” turmiollisuudesta. Tämän seurauksena väsyneet vanhemmat eivät saa apua ajoissa,
22 jolloin ongelmat pääsevät kärjistymään. Konkreettisesti tämä näkyy muun muassa lastensuojelun tarpeen
23 rajuna kasvuna. Kotiapuverkoston rapistuminen on varmasti osaltaan vaikuttanut siihen, että esimerkiksi
24 vuodesta 1998 vuoteen 2008 aikana lastensuojelullisten avohuollon tukitoimien piiriin kuuluvien lasten
25 prosenttiosuus kaikista 0–17-vuotiaista on kasvanut kolmesta prosentista yli viiteen prosenttiin. Myös kodin
26 ulkopuolelle sijoitettujen lasten lukumäärä on kasvanut samaan aikaan tuntuvasti.

27

28 Kotiapun laajentaminen kaikkien lapsiperheiden saataville on vanhempainrahakauden pidentämisen ohella
29 kaikista keskeisin uudistus.

30

31 Perhepäivähoidon osuutta kasvatettava

32

33 Kaikkien perheiden kannalta 18 kuukauden kotihoito ei ole mahdollinen tai edes haluttu vaihtoehto,
34 vaikkapa äidin ja isän työelämän vuoksi. Jos lapsen vanhemmat eivät voi tai eivät halua hoitaa lasta kotonaan,
35 niin tällöin perheillä tulee olla mahdollisuus siihen, että lasten hoitaminen tapahtuu kotiloissa tai sitä
36 vastaavissa oloissa vähintään siihen saakka, että lapsi täyttää vuoden ja kuusi kuukautta. Tämä edellyttää, että
37 perhepäivähoito on perheiden kannalta realistinen vaihtoehto.

38

39 Vielä vuosituhannen vaihteessa noin 70 000 lasta oli perhepäivähoidossa, mutta vuonna 2008 enää noin
40 50 000 lasta, joka on vain hiukan yli 10 % kaikista alle 7-vuotiaista. Suuntaus perhepäivähoidon osuudessa on
41 ollut jo pidempään huolestuttava. Perhepäivähoidon ryhmäkokoja on oltava riittävän pieniä eli 2-3 lapsen
42 suuruisia ja hoitajan tulee olla koulutettu ja tehtävään sopiva henkilö.

43

44 Perustelemme perhepäivähoidon tarpeellisuutta sillä, että pieni lapsi voi luoda tuntemussuhteen vain 3-4
45 aikuiseen, jolloin kiintymyssuhteen luominen ison päiväkodin vaihtuviin hoitajiin on haastavaa. Niin ikään
46 toimivien sosiaalisten kontaktien määrä alle kolmen vuoden ikäisellä lapsella on ainoastaan 3-4 muuta lasta.
47 Päivittäisten kontaktien määrän lisääntyminen voi aiheuttaa sen, että lapsi saattaa reagoida voimakkaasti tai
48 jopa ahdistua.

49

50 Jotta perhepäivähoidosta tulisi monelle nuorelle hoitoalan ammattilaiselle järkevä vaihtoehto, tulee
51 perhepäivähoitajien hoidettavien lasten lukumäärään voida laskea hänen omat lapsensa. Todellisen

parannuksen nykytilanteeseen toisi kuitenkin esimerkiksi Kauhajoella käytössä oleva malli, jossa perhepäivähoitajalle maksetaan kiinteää lasten lukumäärästä riippumatonta palkkaa. Hoitajan omat lapset kuuluvat Kauhajoella keskimääräiseen neljän ja puolen lapsen kiintiöön, mutta perhepäivähoitaja maksaa tässä mallissa omista lapsistaan normaalit päivähoiton kustannukset. Perhepäivähoidon kannustavuuden lisäämiseksi perhepäivähoitajan työaikaan tulee jatkossa laskea myös hoitopäivien valmisteluun kuluva aika. Kaiken kaikkiaan perhepäivähoitajien palkkausta tulee muutoinkin tarkistaa ylöspäin. Myös miehiä pitäisi kannustaa alkamaan perhepäivähoitajiksi.

Päiväkotien ryhmäkokoja pienennettävä

Päiväkotien ryhmäkoot ovat päässeet kasvamaan monessa kunnassa liian suuriksi. Kunnille päivähoidosta tinkiminen on ollut yksi väylä etsiä säästöjä kireään talouteensa. Pahimmillaan ryhmässä voi olla jopa yli 20 lasta ja joukossa voi olla sekä alle vuoden vanhoja että yli kolmevuotiaita lapsia. Kiinteä pieni lapsiryhmä ja pysyvät hoitosuhteet ovat edellytys sille, että lapset viihtyvät ja voivat hyvin päiväkodissa. Esimerkiksi lapsen orastavat oppimisvaikeudet voitaisiin havaita jo verrattain varhain, jos lasten kehittymistä olisi aikaa tarkkailla riittävästi. Oppimisvaikeudet tulee kaiken kaikkiaan ottaa nykyistä vakavammin. Erityisesti neuvolatoiminnalla ja siellä tehtävällä leikki-ikäisten lasten neurologisella arviolla voidaan tunnistaa iso osa niistä, joilla tulee olemaan ensimmäisten kouluvuosien aikana oppimisvaikeuksia. Varhaisen tunnistamisen avulla voisimme päästä käsiksi oppimisvaikeuksiin jo ennen kouluikää.

Samoin kiusaamiseen, jota esiintyy jo alle kouluikäisten parissa, voitaisiin puuttua paremmin, jos ryhmät ovat pieniä. Kiusaamisen muodot ovat jo pienillä lapsilla varsin samanlaisia kuin myöhemmälläkin iällä, kuten ryhmästä pois sulkemista. Olisi valtavan tärkeää, että päiväkotien hoitohenkilökunnalla olisi mahdollisuus ja osaamista jo varhain puuttua kiusaamiseen. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä kiusaamista myöhemmissä elämänvaiheissa. Liian suureksi paisuneissa ryhmissä tähän ei kuitenkaan ole mahdollisuutta.

Päiväkoteja suunnitellessa tulee kiinnittää huomiota tilaratkaisuihin. Lapset tarvitsevat ympärilleen tilaa, jossa temmeltää. Liian ahtaat tilat voivat rajoittaa lasten kehittymistä ja samalla lisäävät sairastelua.

Päiväkotien on kyettävä vastaamaan työelämässä tapahtuneisiin. Erilaisia joustavampia järjestelyitä, kuten väliaikaiseen hoitoon tarkoitettua avointa päiväkotia ja vuorotyötä helpottavia vuoropäiväkoteja on kaiken kaikkiaan lisättävä.

Hoivan elinkulkumalli

Elämänkaaren alku ja loppupää voivat toimia toistensa täydentäjinä. Japanissa, jossa ikääntyneiden osuus väestöstä on tällä hetkellä maailman suurin, on käynnissä uusia luovia kokeiluja, joissa lapset viettävät muutaman tunnin päivässä vanhusten parissa. Lapset tekevät yhdessä vanhusten kanssa arkisia askareita ja he muun muassa kattavat pöydän, kokoavat palapelejä ja askartelevat. Kokemukset ovat olleet positiivisia. Vastaavanlaista elinkaariajattelua kokeillaan parhaillaan Suomessakin esimerkiksi Heinolassa.

Ideana sukupolvien yhdessäolo on vanha. Lähestulkoon kaikki ihmiskulttuurit rakentuivat sukupolvien väliselle yhteistyölle aina teollistumiseen saakka, mutta modernissa yhteiskunnassa on päästetty unohtumaan sukupolvien välisen hiljaisen tiedon siirtämisen merkitys. Vanhusten ja lasten kohtaaminen on inhimillinen voimavara, jota tulee hyödyntää paremmin. Japanin esimerkki tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa sukupolvien välistä kohtaamista, mutta meidän tulee miettiä Suomeen myös uusia omiin olosuhteisiimme paremmin soveltuvia ratkaisuja.

Päivähoidon uudelleenkohdentaminen

Lapsella tulee olla subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Päiväkotien palvelut on pyrittävä kohdentamaan ennen kaikkea yli 3-vuotiaille. Alle kolmevuotiaiden kohdalla ei edes tulisi puhua varhaiskasvatuksesta, vaan hoivasta. Vasta noin kolmen vuoden ikäisillä lapsilla on todelliset valmiudet siirtyä varhaiskasvatuksen pariin, jonka jälkeen hoidon laatu ja hoitajien koulutus voivat vaikuttaa merkittävästi lapsen kehittymiseen.

Yli 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa sopivat ryhmäkoot voisivat olla noin 6-8 lapsen kokoisia. Tämä ajattelutavan muutos poistaisi nykymuotoisen päiväkodin yhden suurimman epäkohdan – ylisuuret ryhmät.

Kokopäiväisen päivähoidon rinnalla perheillä tulee olla vaihtoehtona mahdollisuus viedä lapsia puistotarhoihin, jotka tarjoaisivat apua epäsäännölliseen ja väliaikaiseen lastenhoitotarpeeseen. Erityisesti tällaiseen malliin tulee kannustaa perheitä, joilla on kotona vauvaikäisen lisäksi toinen alle kouluikäinen lapsi.

Päivähoitoa on kehitettävä sellaiseksi, että se auttaa myös niitä perheitä, joiden työajat eivät noudata totuttua virka-aikaa. Esimerkiksi vuoropäiväkotien määrän lisääminen auttaisi tuntuvasti yksinhuoltajien työllistymismahdollisuuksia. Päivähoitoa ei myöskään tule rajata tiukasti pelkästään alle kouluikäisiin, vaan tarvittaessa nuorimmilla koululaisilla tulee olla mahdollisuus käydä vuoropäivähoidossa.

Pidemmällä aikavälillä sellaisilla perheillä, jotka eivät käytä kunnallisia päiväkoteja, tulisi olla mahdollisuus saada käyttöönsä tukiseteli, jonka voi käyttää haluamallaan tavalla. Lastenhoitotuen voisi käyttää siihen, että itse hoitaa lapsen tai rahoittaa tuella vaikkapa osan kotiin tulevan hoitajan palkasta. Tällaisella hoitosetelillä voisi ostaa myös yksityisen yritykseltä hankittavaa hoivapalvelua tai sen voisi siirtää vaikkapa sukulaisille, jolloin esimerkiksi isoäiti tai isoisä voisi toimia hoitajana. Hoitoseteli voisi olla suuruudeltaan noin 400 euroa. Tällainen hoitoseteli olisi yksi vastaus julkisen talouden kireän tilanteen paikkaamiseen, sillä se loisi perheille kannusteen etsiä kunnallista päivähoitoa edullisempia ratkaisuja.

Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015):

- ***Kotiapujärjestelmä otetaan käyttöön.***

Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)

- ***Kasvatetaan perhepäivähoidon osuutta kaikesta lasten hoidosta.***
- ***Pienennetään päivähoidon ryhmäkokoja.***

Pitkän aikavälin uudistukset (2019–2023)

- ***Otetaan käyttöön 400 €/kk arvoinen hoitoseteli, jonka saa käyttöönsä, jos lastaan ei vie kunnalliseen päivähoitoon.***

7. Ennaltaehkäisevät palvelut ja lasten suojelu

Ennaltaehkäiseviin palveluihin tulee panostaa nykyistä enemmän. Vallitseva tilanne on tällä hetkellä se, että ns. korjaavat palvelut (laitoshoito, huostaanotot, jne.) kuormittavat. Yhteiskunnassamme on keskitytty ottamaan ”koppeja” pudokkaista. On aika kiinnittää huomiota varhaiseen tukemiseen, ennaltaehkäisyyn, ongelmien kasaantumisen estämiseen. Ennaltaehkäisevien palveluiden suhteen kuntien nuorisotyön rooli on merkittävä. Huomiota tulee kiinnittää siihen kuinka paljon kunnissa on nuorisotyöntekijöitä ja koulukuraattoreja suhteessa nuorten määrään ja palveluiden tasavertaiseen saatavuuteen.

Myös kolmannen sektorin rooli ennaltaehkäisevien palveluiden tuottamisessa on merkittävä. Kolmannen sektorin tuottamia ennaltaehkäiseviä palveluita tulee tukea nykyistä enemmän.

Vanhempia tulee tukea ja rohkaista kasvatustyössään vahvistaen heidän luottamustaan siihen, että he kykenevät ottamaan vastuun lastensa kasvattamista.

Ennaltaehkäisevien palveluiden tuloksia on vaikea mitata. On vaikea arvioida, kuinka monta nuorta on jäänyt syrjäytymättä jonkin ennaltaehkäisevän palvelun ansiosta. Sen ei tule kuitenkaan vähentää näiden palveluiden arvostusta.

Yksi erityistä huomiota vaativa ryhmä on perheet, joissa lapsilla on vakavia sairauksia. Tällöin perheet kaipaavat sekä taloudellista että henkistä tukea elämäänsä. Sairaalla lapsella eläminen voi vaatia monenlaisia kalliita ja raskaita erityisjärjestelyitä perheen arkeen. Olisi aivan oleellista, että näistä perheistä huolehditaan ennaltaehkäisevästi vielä tavanomaista pontevammin, jotta he jaksavat arjessaan. Yksi konkreettinen keino on selkeyttää ja helpottaa erityishoitorahan hakemista ja parantaa siihen liittyvää tiedottamista.

Ennaltaehkäisevässä toiminnassa myös elinkeinoelämän tulee kantaa vastuunsa lasten- ja nuorten kasvuprosessissa, sillä kaupallisuuden luomat merkitykset ja mielikuvat vaikuttavat lapsiin. Yhtenä esimerkkinä elinkeinoelämän vaikutuksesta on alkoholin mielikuvamainonnan synnyttämät käyttäytymisvaikutukset nuorissa. Keskustalaisen kansanedustajan Inkeri Kerolan aloitteen myötä tähän tilanteeseen on kuitenkin tulossa muutos. Aloitteen alkoholin mielikuvamainonnasta on allekirjoittanut eduskunnan enemmistö, joten tämä aloite on toteutettava pikimmiten.

Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus

Vastuu lapsista ja nuorista on ensisijaisesti heidän vanhemmillaan. Vanhempien arvokkaana tehtävänä on kasvattaa lapsiaan siten, että heillä olisi valmiuksia kohdata elämässä vastaan tulevia haasteita. Sen lisäksi myös etenkin peruskoulu on nähty perinteisesti kasvatuksellisessa roolissa. Peruskoulussa suomalaisten lasten ja nuorten on oletettu oppivan myös peruselämäntaitoja kuten terveellisiä elämäntapoja, sosiaalista kanssakäymistä ja yleisiä elämänhallintaan liittyviä asioita. Peruskoulun roolia näiden asioiden edistäjänä tulee vahvistaa, esimerkiksi sisällyttämällä elämänhallintataitoja kaikkeen opetukseen. Koulujen rooli lasten ja nuorten terveyden edistäjänä on merkittävä. Kouluruuan ja koululiikunnan tulee olla monipuolista.

Varhaiskasvatuksessa kodin ja hoitopaikanvälillä on virallisestikin kyse kasvatuskumppanuudesta. Samanlainen asema on saatava myös kodin ja koulun välille. Tiedollisella puolella suomalaiset lapset pärjäävät erinomaisesti, kuten kansainväliset tutkimukset osoittavat. Samaan aikaan kouluhyvinvoinnissa on puutteita. Lasten ja vanhempien osallisuutta tulee syventää koulu yhteisössä. Jokaisessa peruskoulussa pitäisi olla hyvin organisoitua vanhempaintoimintaa, jota koulu tukee. Keskustan tavoitteena on yhteisöllisemmän koulun rakentaminen

Peruskoulun ala-asteen aamu- ja iltapäivätoiminnassa tule korostaa käytännöllisyyden näkökulmaa ja perheiden mahdollisuutta tehdä omiin tarpeisiin parhaiten sopivia valintoja. Iltapäivätoiminnassa tulee korostaa harrastuspainotteisuutta ja kerhotoimintaa. Kokopäiväkoulujärjestelmään ei kuitenkaan tule siirtyä, mutta harrastejärjestöt on otettava tiiviimmin mukaan koulupäivään. Jatkossa suomalaiset koulut voisivat muodostaa esimerkiksi omia urheilujoukkueitaan, jolloin seurat toimisivat ikään kuin koulujen sisällä. Lasten harrastustoiminnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei niistä tule liiallista suorittamista. Aamu- ja iltapäivätoiminnan pitäisi olla mukavaa ja kiireetöntä. Toimintaa, jossa lapsilla on oikeus ihmetellä ja olla vaan ilman sen kummempaa tarkoitusta.

Lapsille ja nuorille on tärkeätä, että he tietävät mistä apua ongelmatilanteisiin on mahdollista saada. On myös tärkeätä, että apua ja tukea saa nopeasti, jotta vaikeudet eivät pääse kasaantumaan kohtuuttomiksi. Oppilaitosten tiedottamista erilaisista tukipalveluista tulee vahvistaa. Koulukuraattorien ja oppilaanohjaajien määrää tulee lisätä.

Kouluympäristö on lasten ja nuorten kasvu- ja työympäristö, jossa he viettävät suuren osan ajastaan. Kouluympäristön tulee olla joka tasolla turvallinen sekä opiskeluilmapiirin kannustava ja myönteinen. Kenenkään terveyttä ja kasvua ei tule vaarantaa sillä, että koulua käydään esim. homeisessa rakennuksessa. Koulukiusaamiseen puuttumiseen ja sen ennaltaehkäisyyn tulee saada koko maan kattava yhtenäinen ohjeistus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hyväksi ja tuloksekkaaksi osoittautunut Kiva-koulu –ohjelma vakiinnutetaan osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää kaikissa kouluissa. Vanhempien roolia on vahvistettava osana kiusaamisen vastaista ohjelmaa. Kiusaamisen suhteen on oltava nollatoleranssi.

Kuntien palvelut tasaveroisiksi

Kuntien lapsiin liittyvä palveluntarjonta tulisi saada muutettua hajanaisesta yhtenäisemmäksi koko maassa. Palvelujärjestelmät tulisi standardoida siten, etteivät lapset altistuisi perustuslain vastaiselle eriarvoiselle kohtelulle eri puolilla maata.

Jotta järkevään, viisaaseen ja toimivaan järjestelmään päästäisiin, kunnissa on pystyttävä ylittämään tarvittaessa sektorirajat (koulu, sosiaali- ja terveysala, nuorisopuoli jne.) ja pystyttävä kohdentamaan voimavaroja yhteistyökykyisesti tarpeenmukaisella eikä niinkään jäykän byrokraattisella tavalla.

Leikkipuistotoiminta tulisi saada takaisin: Leikkipuistoon tai leikkipaikkaan olisi hyvä järjestää hoitajia, jotka vahtivat lapsia pari, kolme tuntia pientä maksua vastaan, jotta vanhempi voi käydä joskus asioilla ilman lapsia. Kuntaan olisi hyvä saada riittävästi kerhoja ja muuta toimintaa kotihoidossa oleville lapsille, jotta perheet saavat myös vertaistukea sekä samalla myös lapsille ohjattua tekemistä.

Jokaisen lapsen syntyessä olisi järkevää jakaa osa perheille osoitettavasta tuesta palvelusetelinä. Sillä saisi sitten "ostaa" perheen valinnan mukaan haluamansa määrä siivousapua, lastenhoitoapua, parisuhdeterapiaa tai psykologin palveluita vanhemmille.

Perhevalmennus takaisin neuvoloihin

Neuvoloiden merkitys nuorten perheiden opastamisessa ja auttamisessa voi olla suuri, kun käytössä olevat voimavarat osataan ja halutaan kohdentaa viisaasti. Monissa kunnissa on käytössä hyviä käytäntöjä, mutta tasavertaisuus eri kuntien välillä ja kuntien sisälläkään ei toteudu.

Valitettavasti 1990-luvulla perhevalmennusta karsittiin. Toisaalta edelleen on olemassa myös varsin toimivia käytäntöjä, esimerkiksi Helsingissä perheillä on perhevalmennuksen aikana 1-8 tapaamista. Tätä voisi

laajentaa muuallekin. Toisaalta koteihin pitäisi saada palautettua usko siitä, että vanhemmat kykenevät ottamaan vastuun lasten kasvattamisesta. Neuvoloissa pitäisikin kasvattaa vanhempia siten, että ystävät ja perhe saataisiin yhteistyöhön, jotta lapsella olisi vakaa kasvuympäristö.

Neurolat ovat oiva paikka järjestää vertaisryhmiä esimerkiksi uusien vauvojen molemmille vanhemmille siten, että ne ovat avoimia myös uudelleensynnyttäjille. Alkuvaiheen tapaamisten jälkeen vertaisryhmät voivat järjestää omat tapaamisensa haluamallaan tavalla omatoimisesti.

Neuroloiden henkilökuntaa tulisi täydennyskouluttaa niin, että synnytysmasennukseen sairastuvat huomattaisiin varhaisessa vaiheessa ja heillä pystyttäisiin järjestämään tarvittavia tukipalveluja. Ennaltaehkäisyyn tarvitaan monipuolisia keinoja, kuten neuvolaterveydenhoitajan ja -lääkärin tekemää havainnointia synnyttäjän kanssa keskusteltaessa, kyselylomakkeilla tehtävää seulontaa sekä kotikäyntejä.

Terveystoimen alaisuudessa toimivien neuroloiden kautta tulee organisoida matalan kynnyksen kotiapua pienten lasten perheille. Kotiapulaisen tuoma helpotus perheen arkeen voi hyvinkin riittää monelle perheelle niin, etteivät tilanteet pääse kärjistymään, eikä näin ollen tarvitse turvautua kalliisiin erityispalveluihin.

Huonosti hoidetut avioerotilanteet aiheuttavat paljon turhaa kärsimystä monien eroperheiden lapsille ja nuorille. Neuroloiden yhteyteen voitaisiin rakentaa järjestelmällisesti parisuhdeapua ja perheneuroloiden yhteyteen avioeropalveluja. Kirkolla ja parisuhdekursseja järjestävillä eri kansalaisjärjestöillä voisi tässä olla kykyä ja halua yhteistyöhön neuvolajärjestelmän kanssa. Päävastuu parisuhdeneuvonnassa prosessi tulisi kuitenkin olla yhteiskunnalla siten, että kolmas sektori täydentää tätä palvelua.

Vanhemmille olisi tärkeää saada samantasoinen oikeus saada tietoa, esim. terveydenhuollosta ja koululta, alaikäisestä lapsestaan kuin mikä on lastensuojelulla, riippumatta lapsen kypsyystasosta, eli etävanhemmat eivät jää paitsi lapsiaan koskevasta tiedosta verrattuna esim. lastensuojeluviranomaisiin. Lasta koskevan tiedon lähettäminen alaikäisen kummallekin huoltajalle tasapuolisesti on myös olennaisen tärkeää. Nykyään monilta viranomaisilta lasta koskevat tiedot lähtevät ensisijaisesti vain toiselle vanhemmalle, ellei erikseen ole erityisesti toisin sovittu.

Lasten suojelun painopiste avohuoltoon

Lastensuojelun menetelmät ovat moninaiset. Olennaista palveluissa on se, että ensin perhettä pyritään auttamaan kevyemmin keinoin lasta, vanhempia ja lähipiiriä tukien. Jos avohuollon keinot, kuten ohjaus ja terapia, taloudellinen tukeminen, virkistystoiminta, eivät auta, siirrytään lapsen sijaishuoltoon. Sijaishuollon järjestämisen tärkeimpänä periaatteena on pidetty sitä, että olosuhteiden on parannuttava kotioloihin nähden. Kun sijaishoidon olosuhteita on vaikea verrata kotioloihin, ammattihenkilöstön pitää pystyä havainnoimaan lapsen tarpeita yksilöllisesti. Yksi lapsi tarvitsee välimatkaa levottomasta kodista ja nauttii säännöllisestä elämästä laitospäivästä huollossa. Toiselle vanhemmat tai isovanhemmat ovat tärkeitä, vaikka elämään kuuluisi nurjakin puolia. Nämä tarpeet tulee ottaa huomioon.

Lastensuojelussa avohuollon toimenpiteiden tulee olla ensisijaisia. Kun perhe kohtaa huolia ja ongelmia pääsy palveluihin tulee olla joustavaa. Lastensuojelun avohuollon palveluiden piiriin tulee päästä nopeasti ennen kuin ongelmat kasaantuvat tai vaikeutuvat.

Avohuoltoon tarvitaan kunnissa lisää resursseja, jotta sijaishuollon sijoituksia voidaan ennaltaehkäistä. Toimivat ja riittävät lasten mielenterveyspalvelut ovat tärkeä osa lastensuojelua. Suuri ja erittäin tärkeä avohuollon tehtävä on myös sijaishuollossa olleiden nuorten tukeminen itsenäisyyteen. Lastensuojelun avotoimenpiteiden tueksi kodinhoidon kunnalliset palvelut tulee nopeasti elvyttää 90-luvun lamaa edeltäneelle tasolle

1 Valitettavasti sijaishuoltoakin tarvitaan, kun avohuollon keinot on käytetty. Lasten laitoshuollossa on pyritty
2 kodinomaisuuteen, mutta eihän laitos ole koti. Lapsi tarvitsee tuekseen pysyviä suhteita aikuiseen, jota
3 laitoshoidolla on suorastaan mahdotonta saavuttaa. Perhehoito on pitkäaikaisissa sijoituksissa kodinomaisin
4 ja taloudellisesti tehokkain sijaishuollon muoto.

5
6 Sijoitettujen lasten hoitokustannuksista syntyy Suomen kunnille yhden vuoden aikana noin 530 miljoonan
7 euron kustannukset pelkästään lasten hoitovuorokausikustannukset mukaan laskien. Ei siis ole ihan sama
8 minkälaista hoivaa lapsi saa. Toisaalta erilaisten vaihtoehtojen kustannukset ovat varsin vaihtelevat.
9 Esimerkiksi Kuusikko-kunnissa vuonna 2004 sijaisperhevuorokauden hinta oli keskimäärin 41 euroa,
10 ammatillisissa perhekodeissa 135 euroa ja ostopalvelulaitoksissa 180 euroa.

11
12 Perhehoitoon sitoutuvia perheitä tulisikin löytää lisää. Kannustimena toimii parhaiten hyvä tuki ja koulutus
13 sijaisvanhempänä toimimiseen.

14 15 **Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015):**

- 16
- 17 • **Nostetaan ennaltaehkäisevät palvelut arvoon muuallakin kuin juhlapuheissa**
- 18 • **Palautetaan perhevalmennus neuvoloiden arkeen**
- 19 • **Avohuollon resursseja kasvatetaan tuntuvasti**
- 20 • **Elämänhallintataitoja sisällytetään peruskoulujen opetukseen**
- 21 • **Vakiinnutetaan Kiva-koulu –ohjelma kaikkiin kouluihin koulukiusaamisen**
22 **estämiseksi**

23 24 **Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)**

- 25
- 26 • **Muodostetaan leikkipuistotoiminnasta osa kaikkien kuntien palveluntarjontaa**
- 27 • **Sijaishuollossa painopiste perhehoitoon**
- 28 • **Koulujen yhteydessä toimivat harrastekerhot ovat säännöllinen osa koulupäivää**

8. Lasten ja nuorten osallistuminen

Viimeisen parin vuosikymmenen aikana alkanutta lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä on jatkettava edelleen. Lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien erityispiirteenä on, että he tarvitsevat ympärilleen aikuisen, joka tukee lapsia ja nuoria heidän kasvuprosessissaan. Aikuisille tulee kohdentaa nykyistä enemmän opastusta, jotta he oppivat ymmärtämään lasten oikeutta tulla kuulluksi ja huomioiduksi.

Kaikissa lapsia koskevista yhteiskunnan toimenpiteistä ja päätöksistä on otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien sopimuksen toteuttaminen edellyttää, että päätöksentekijöillä on ratkaisuja tehdessään tietoa niiden vaikutuksista lapsiin. YK:n Lapsen oikeuksien komitea suosittelee erillisen lapsivaikutusten arvioinnin tekemistä, kun laaditaan tai toimeenpannaan uusia toimintaohjelmia tai ohjeita, uutta lainsäädäntöä tai määräyksiä, vuosittaista talousarviota kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla sekä organisatorisia tai hallinnollisia muutoksia yhteiskunnan eri tasoilla. Tätä suositusta on noudatettava Suomessa. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi tulee saada osaksi normaalia päätöksentekorutiinia niin valtionhallinnossa lakeja säädettäessä kuin kunnissa, kun tehdään kuntasuunnitelmia ja erilaisia lapsiin kohdistuvia tai vaikuttavia päätöksiä. Monet asiat näyttäytyvät erilaiselta lapsen silmin katsottuna, olipa sitten kyseessä liikennevaloristeysten suunnittelemisen tai alkoholiverotuksen muuttaminen. Aivan erityistä huomiota tulee tietysti kiinnittää niihin asioihin, joiden parissa lapset ja nuoret viettävät runsaasti aikaa, kuten luokkahuoneiden ja välituntitilojen viihtyvyyteen ja käytännöllisyyteen.

Lasten parlamentit ja nuorisovaltuustot ovat osittain onnistuneita, osittain keskeneräisiä vaikuttamiskanavia. Eräs niiden haasteista on siinä, että ne ovat aikuisten maailmasta kopioituja vaikuttamiskanavia, vaikka lasten tapa katsoa maailmaa voi olla aivan toisenlainen ja he voivat kokea vaikuttamismahdollisuuksia esimerkiksi harrastustensa kautta.

Nuorisovaltuusto voi olla kunnalle houkutin ulkoistaa kaikki nuoria kuulemisen tapahtuvaksi pelkästään tämän yhden foorumin kautta, vaikka oleellista olisi, että nuoret pääsevät mukaan kaikkeen kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorille kuuluisi olla kunnissa jokaisessa lautakunnassa oma paikka, koska vain siten voidaan kasvattaa oikeita vaikuttajia. Niin kaavoitusasiat kuin perusturvalautakunnan päätökset koskevat myös nuoria. Koulujen pihat, ruokailut ja koulujen säännöt ovat myös asioita, joissa täytyy kuulla lasten ääni jo päiväkotikäisestä alkaen. Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamiseen tarvitaan mukaan päiväkodit, koulut, oppilaskunnat sekä vanhemmat.

Nuoret tarvitsevat aikuisen ohjaajan, jonka vastuulla on mahdollistaa vaikuttaminen. Nuoret tarvitsevat aikuisen, jonka tehtävä on huolehtia, että kunnallispoliittiset nuorisoa koskevat päätökset tulisivat käsiteltäväksi nuorisovaltuustoon ja oppilaskuntaan. Aikuinen vaikuttamisen mahdollistaja voisi olla nuorisohjaaja tai luokanopettaja. Hänen tulisi osata ohjata nuoria tekemään aloitteita ja antamaan palautetta sille taholle, joka mistäkin nuoria kiinnostavasta asiasta päättää. Rehtorit ja kunnanjohtajat voisivat omassa työssään kuulla lapsia säännöllisesti.

Aikuiset eivät aina osaa huomioida lasten ja nuorten lähettämiä viestejä, koska ne tulevat eri muodossa kuin aikuisten maailmassa. Lapsen iän huomioiden vaikuttaminen voi tapahtua myös vaikkapa piirtämisen, valokuvaamisen tai esseekirjoitusten myötä siten, että lapset pääsevät kertomaan itselleen tärkeistä asioista.

Sähköinen vaikuttaminen on Suomessa lähes olematonta. Lasten ja nuorten maailmaan kuuluvat erityyppiset mediat. Mediasäätöjen rooli aktiiviseen ja kriittiseen kansalaisuuteen kasvattamisessa on vahvistettava. Kannanottojen sekä mielipiteiden kirjoittaminen, kaikenlainen median käyttäminen vaikutuskanavana on yhtä tärkeää kuin virallisten vaikutuskanavien opettaminen. Lobbaminen ja kansalaisaktiivisuus järjestöjen kautta ovat myös kannustettavia ja hyväksyttäviä vaikutuskanavia. Kansanedustajien tulisi tavata koululaisia internetin erilaisissa sosiaalisissa medioissa kuten Facebookissa ja Irc-galleriassa. Myös järjestöjen ja poliittisten puolueiden kouluvierailut ovat erinomaisia oppimistilanteita.

1 Yhtenä nuorten aktivointikeinona äänestysikärajan laskeminen 16-vuoteen kaikissa vaaleissa. Aktiivisella
2 kansalaisuudella tarkoitetaan toki paljon muutakin kuin pelkkää äänestämistä, mutta näin voitaisiin
3 edesauttaa sitä, että nykyistä useampia nuoria tulisi valituksi poliittisiksi päättäjiksi. Erityisesti vaikutukset
4 näkyisivät kunnallispolitiikassa.

5
6
7
8 **Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015):**
9

- 10 • **Lasten ja nuorten kasvattaminen monipuoliseen päätöksentekoon**
11 • **Äänestysikärajaa alennetaan 16-vuoteen kunnallisvaaleissa**
12 • **Aikuisia opastetaan huomioimaan lasten oikeuksia vaikuttamiseen**
13 • **Nuorille nimetään riittävä määrä aikuisia ohjaajia, jotka auttavat nuoria**
14 **seuraamaan kunnallispolitiikan etenemistä**
15

16 **Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)**
17

- 18 • **Nuoret mukaan kaikkeen kunnalliseen päätöksentekoon**
19 • **Äänestysikärajaa alennetaan 16-vuoteen kaikissa valtakunnallisissa vaaleissa**
20
21
22
23

Uudistustarpeet kootusti

Lyhyen aikavälin uudistukset (2011–2015):

- *Hallitukseen valitaan lapsi- ja perhepoliittinen ministeri.*
- *Jaetaan vanhempainvapaaajärjestelmän kustannukset kaikkien työnantajien ja työntekijöiden kesken vanhempainvakuutuksena.*
- *Kiinnitetään erityistä huomiota osa-aikaiseen lastenhoitoon.*
- *Vanhempainrahakautta pidennetään 12 kuukauteen.*
- *Otetaan käyttöön tasa-arvobonus, jonka saa sitä suurempana mitä tasaisemmin perheet käyttävät vanhempainrahakauden.*
- *Valistetaan sekä työnantajia että työntekijöitä isien oikeudesta osallistua lapsen kasvatukseen.*
- *Vanhempainvapaiden käyttöä joustavoitetaan niin, että niitä voi käyttää lapsen kolmeen ikävuoteen mennessä, siten että kukin jakso on vähintään kaksi kuukautta.*
- *Osittainen hoitoraha korotetaan tasolle 150 €/kk, osittaista hoitorahaa voivat saada kaikki osa-aikatyössä olevat.*
- *Vanhemmuuden vuoksi tapahtuva työpaikkasyrjintä muutetaan yleisen syytteen alaiseksi rikokseksi.*
- *Tukitoimien kehittämisessä huomio kiinnitettävä erityisesti yhden vanhemman perheisiin.*
- *Otetaan käyttöön opiskelijoiden huoltajakorotus, joka olisi 100 €/lapsi/opintotukikuukausi. Korotuksen voisi saada enintään kolmesta lapsesta.*
- *Opiskelijaperheille annetaan mahdollisuus valita opintotuen asumislisän ja yleisen asumistuen väliltä.*
- *Yhteishuoltajuutta edistetään osoittamalla molemmille huoltajille perhepoliittisia etuuksia.*
- *Ennaltaehkäisevän perheneuvonnan resursseja lisätään*
- *Kotiapujärjestelmä otetaan käyttöön.*
- *Nostetaan ennaltaehkäisevät palvelut arvoon muuallakin kuin juhlapuheissa.*
- *Palautetaan perhevalmennus neuvoloiden arkeen.*
- *Avohuollon resursseja kasvatetaan tuntuvasti.*
- *Elämönhallintataitoja sisällytetään peruskoulujen opetukseen.*
- *Lasten ja nuorten kasvattaminen monipuoliseen päätöksentekoon.*
- *Äänestysikärajaa alennetaan 16-vuoteen kunnallisvaaleissa.*
- *Aikuisia opastetaan huomioimaan lasten oikeuksia vaikuttamiseen.*
- *Nuorille nimetään riittävä määrä aikuisia ohjaajia, jotka auttavat nuoria seuraamaan kunnallispolitiikan etenemistä.*

Keskipitkän aikavälin uudistukset (2015–2019)

- *Kiinnitetään erityistä huomiota vuoropäiväkotijärjestelmän kehittämiseen.*

- Työelämässä korostetaan lapsiperheellisten mahdollisuutta tehdä osa-aikatyötä lasten ollessa pieniä.
- Vanhempainrahakautta pidennetään 15 kuukauteen, josta toinen vanhemmista voi pitää enintään 12 kuukautta.
- Vanhempainpäiväraha korotetaan 80 prosenttiin työtuloista ja vanhempainrahalle asetetaan maksimitaso, joka on 1,5-kertainen suomalaisten keskiansiotasoon suhteutettuna.
- Osittainen hoitoraha korotetaan tasolle 200 €/kk.
- Tukitoimien kehittämisessä erityishuomio kiinnitetään perheiden kriisitilanteiden ennaltaehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen.
- Opiskelijoiden huoltajakorotus korotetaan 150€/opintotukikuukausi.
- Lapsiperheille otetaan käyttöön avioerosovittelu.
- Kasvatetaan perhepäivähoidon osuutta kaikesta lasten hoidosta.
- Pienennetään päivähoidon ryhmäkokoja.
- Muodostetaan leikkipuistotoiminnasta osa kaikkien kuntien palveluntarjontaa.
- Sijaishuollossa painopiste perhehoitoon.
- Koulujen yhteydessä toimivat harrastekerhot ovat säännöllinen osa koulupäivää.
- Nuoret mukaan kaikkeen kunnalliseen päätöksentekoon.
- Äänestysikärajaa alennetaan 16-vuoteen kaikissa valtakunnallisissa vaaleissa.

Pitkän aikavälin uudistukset (2019–2023)

- Vanhempainrahakausi pidennetään 18 kuukauteen, josta toinen vanhemmista voi pitää enintään 12 kuukautta.
- Osittainen hoitoraha korotetaan tasolle 250 €/kk.
- Tasokorotusten jälkeen tuet sidotaan indeksiin, jolloin niiden ostovoima säilyy tulevaisuudessakin
- Otetaan käyttöön 400 €/kk arvoinen hoitoseteli, jonka saa käyttöönsä, jos lastaan ei vie kunnalliseen päivähoitoon.

Lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman valmisteluprosessi

Keskustan puoluehallitus antoi nuorille keskustalaisille keväällä 2009 vaativan tehtävän. Keskusta pitäisi nostaa jälleen Suomen perhepoliittisen keskustelun tähtipelaajaksi. Tämän toteuttamiseksi Keskusta tarvitsee uuden raikkaan lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman. Keskustanuorissa tartuttiin tuumasta toimeen ja yhteistyössä Keskustan Opiskelijaliiton ja Kerttu-verkoston kanssa kokosimme työryhmän.

Työryhmä kokoontui vuoden aikana yhteensä 10 kertaa ja kuuli matkan varrella useita perhepoliittisen keskustelun asiantuntijoita ja osallistunut asiaa käsitteleviin seminaareihin. Vuoden työryhmä vaiheen jälkeen ohjelmaluonnos lähetettiin lausuntokierrokselle eri keskustajärjestöihin. Näiden kommenttien perusteella muodostettiin työryhmän lopullinen versio ohjelmasta. Kaikki matkan varrella kuulemamme asiantuntijat ja luonnosversion kommentoijat ansaitsevat ison kiitoksen työryhmän ajatusten pölyttäjänä.

Työryhmän kokoonpano on ollut seuraava: Jouni Pitkänen (puheenjohtaja), Annika Saarikko (varapuheenjohtaja), Karoliina Topelius, Kerttu Palmunen, Sanna Kivilahti, Mika Sivula, Heidi Alariesto, Elina Havu ja Jouko Hämäläinen. Keskustanuorten poliittinen suunnittelija Tuomas Vanhanen on toiminut työryhmän koordinaattorina.

Nuorten keskustalaisten lapsi- ja perhepoliittisen työryhmän puolesta 5.10.2010,

Jouni Pitkänen

Keskustanuorten lapsi- ja perhepoliittisen työryhmän puheenjohtaja

Annika Saarikko

Keskustanuorten lapsi- ja perhepoliittisen työryhmän varapuheenjohtaja